

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cvrsvs Philosophicvs**

Oviedo, Francisco de

Lvgdvni, M.DC.LI.

Controversia III. De natura vniuersalis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

argumentationem, quibus scientiæ omnes vtuntur. Secundò suppeditando generalia media ad disputandum, & discurrendum de rebus omnibus, ostendendo videlicet locos communes, & sedes argumentorum, ex quibus argumenta ad quancumque rem probandam desumpi posseunt. Primum illud spectat ad formam argumentandi, secundum ad materiam; quamvis enim qualibet scientia habeat media singularia ad suas conclusiones inferendas, tamen Logica omnibus præbat generalia quadam media ex locis communibus desumpta, & g. de locis definitionis, descriptionis, notationis, partium, totius, cauafarum, effectuum, antecedentium, consequentium, repugnantium, similium, &c. de quibus omnibus docte, & latè Noster Fonseca lib. 7. constitut. Dialecticarum à cap. 10. usque 38. Hæc pars topica vt distincta à reliquo iuxta strictam nominis significationem, Dialecticæ nomen sibi asserire debebat, vt eruditæ ostendunt. Nostri Combricenses quæst. 4. Proemial. art. 1. iam tamen vsu receptum est Dialecticæ nomen extendi ad hanc partem topicam, & ad alias, quæ specialiter Logica nomine gaudabant.

2. Hec duo præstat Logica reliquo scientiis immediate per proprios actus, habitus enim Logicae immediatè ad actus aliarum scientiarum non concurredit, neque ab illis gignitur, sed tantum à Logica actibus; omnis enim habitus concurredit ad actus similes illis, à quibus producitur. Actus Logicae directiū concurredit ad actus reliquarum scientiarum constat ex dictis de natura Logica docentis, & vtentis, vbi per directionem explicuimus docentis & vtentis Logicae formalitates. Neque aliud est actius influxus necessarius procedens à Logica actibus terminatus ad actus aliarum scientiarum, eo enim ipso, quod per actus Logica instruitur intellectus de modo, quo faciendum est sciendi instrumentum, oblatâ materia cuiuscumque scientiæ intellectus facilis est ad instrumentum sciendi conficienda, qua elicituè procedant à scientia illa, ad quam spectant, & directiū à Logica actibus, vt latius dicebam Punct. 2. n. 17.

3. Ad definiendum quomodo Logica necessaria sit ad alias scientias supposito modo influenti in illas, sciendum est duplè esse necessitatem, vnam ad simpliciter operandum, quæ suppleri nullo modo potest, quæ necessitate existentia ad operandum requiritur. Alia est necessitas secundum quid vel ad melius, quæ suppleri potest aliquo labore, vt necessitas, quam habeo equi, vel currus ad eundum Matritum. Deinde in memoriam revocandum, est Logicam actiæ alienam, quandam esse habitualem; Logica actualis dicitur ipse actus Logicae; habitualem Logica appellatur habitus, à quo procedit actus, qui dicitur Logica actualis. His præmissis nonnullis conclusionibus breuiter rem defini.

4. PRIMA CONCLUSIO. Quilibet actus scientiæ cuiuslibet scientiæ potest acquiri sine Logica actuali, & sine habituali. Probo hanc conclusiōne: priores actus scientiæ Logici acquiruntur sine Logica præcedenti: ergo similiiter poterunt alij acquiri, cuiuscumque scientiæ sint. Secundò probatur: possunt præmissæ cuiuscumque conclusionis in particulari, & illarum cum conclusione connexioni agnoscit sine Logica: ergo potest acquiri scientia actualis sine Logica. Antecedens patet in pluribus illationibus, quas homines nulla instruēti scientiæ conficiunt: ruficetus enim dicit, *homo senit quia est animal*, quæ causalis propositio hanc inuoluit demonstratiōne: *Omne animal est sensitum: Homo est animal: ergo homo est sensitus.* Quod si alia sunt conclusiones, de quibus non est eadem ratio, quia difficultus illarum connexioni cum præmissis agnoscitur, difficultas illa vinci poterit maiori studio, & ingenij perspicaciā, quibus sine Logica quicquid poterit allegari perfectam notitiam illarum præmissarum cum conclusione. Addo difficultatem vinci non posse Logica actuali, aut habituali, quia non ostendit connexionem præmissarum in particulari cum conclusione, sed docet quomodo disponenda sunt præmissæ, que alijs cum conclusione cognoscantur connexæ, vt ex illis per discursum legitimum inferatur conclusio.

5. SECUNDA CONCLUSIO: Omnes actus scientiæ omnium scientiarum metaphysicæ loquendo possunt acquiri sine Logica. Infertur hæc conclusio manifestè ex præcedenti, quia si quilibet in particulari potest acquiri, uno acquisito poterit alius, & alius acquiri,

acquisitio enim unius non impedit alijs acquisitionem, imò ad illam adiuuat.

TERTIA CONCLUSIO: Moraliter loquendo implicat quicunque maximo studio, atque labore acquiri simul actus alius scientia sine Logica actuali. Ratio conclusiōis sumenda est ex difficultate obiectorum, que maxima est, & ex imbecillitate intellectus, idque experientia fuderat, qua videmus hominem Logicæ ignorantem vix vnum, vel alterum discursum rectum efformare, sed quā plura, quantumvis polleat ingenio, reperitione terminorum inuolueret, & implicare.

7. QUARTA CONCLUSIO: Non potest aliqua scientia moraliter loquendo secundum omnes sui partes sine Logica habituali acquiri. Ratio est, quia non potest acquiri sine pluribus actibus Logica, ex quibus necessariò consurgit habitus, ac proinde habitus Logicae concurrunt cum actibus aliarum scientiarum mediis actibus Logica, à quibus producuntur, quasi quid consequens actus Logica, qui aliarum actus antecedunt, & mediis alijs actibus, quos producunt tanquam principia mediata, quæ in fluunt in actus Logicæ immediatè dirigentes alia scientiarum actus.

8. QUINTA CONCLUSIO: Logica actualis requiritur ad facilius, & minori labore, & absque errandi pericolo reliquias scientias acquirendas. Probatur conclusio ex tertia iam tradita, quia si moraliter non possunt omnes actus scientie acquiri sine actibus Logica, certum est actus Logica conducere ad aliarum scientiarum actus facilius exercendos.

9. SEXTA CONCLUSIO: Habitus Logica iuuat ad reliquias scientias facilius acquirendas. Probatur hæc conclusio ex proximè præcedenti: actus Logicae requiruntur ad alias scientias facilius acquirendas ergo habitus Logica, qui facilitatem inducit ad actus Logica præquisitos, mediis his iuuabit ad illas scientias acquirendas.

CONTROVERSIA III.

De Natura vniuersalis.

LVRÆ, quæ non pauci in hoc loco intemperiuè tractant, supponunt, vel legenda Controu. 4. Metaph. vbi per totam latè ago de distinctionib. num generibus, & explico quid sit realis distinctio, & distinctio rationis, & quibus entitibus hæc & illa conueniant.

Definiam ergo omnia, quæ ad præsentem materiæ spectat, ex principiis ibi tradendis, quod si tibi videatur necessariò præmittenda ad explicandam Vniuersalitatem naturam, non tibi difficile erit illorum lectiōne præmittere, si aedes Controu. 4. Metaphysicam, quam hoc eodem volumine tibi offero. Nec ramen credas precor, ab illo loco esse extrahenda, & ad præsentem transferenda, quia necessaria sunt ad intelligentiam eorum, de quibus in præsenti sumus acturi, nihil enim proprius sibi vendicat Metaphysica, quām quæstiones de distinctionib. num generibus, & prædictis, in quibus singulæ distinctiones reperiantur, & si omnia, quæ ad perfectam intelligentiam eorum, de quibus tractat Logica essent præmittenda, necessariò Metaphysica tota Logicam præiret. Posse forsan damnare me hic agere de natura vniuersalitatis, cuius essentiam iure optimo Metaphysica speculari debebat. Non infior vniuersalitatis naturam à Metaphysica esse inquirendam, verum tamen negabit nemo, ne verbum posse dici de naturis quinque prædicabilium, quæ in Logica necessariò sunt explicanda, si prius vniuersalitatis natura nobis non innotescat, quapropter necessarium duxi hanc de vniuersalitatis natura Controversiam præmittere.

PVNCT.

PUNCTVM PRIMVM.

Quid sit vniuersale.

Vniversale definitur Aristoteles, 7. Metaph. text. 45. his verbis: Hoc enim dicitur vniuersale, quod in pluribus natura aptum est inesse, & lib. de interpretatione cap. 5. Dico autem vniuersale quod in pluribus praedicti natura est, vno quidem vniuersalium est, quas definitiones apud eundem Philoponum simul reperies libro de Postler. resolut. cap. 10. text. 25. ex quibus qua communiter circumferuntur. Autores deduxerunt, vnum aptum esse in multis, & vnum aptum praedicari de multis. Ex quibus definitionibus conflat requiri ad vniuersale vnitatem, & multiplicabilitatem. Vniuersalem exprimit verbum *vnum* in definitionibus expressum, multiplicabilitas explicatur per aptitudinem ad essendum in multis, aut praedicandum de multis, quia quod est in aliquo, & de illo praedicatur necessariò identificatur cum ipso: ergo quod est in multis, & praedicatur de multis identificatur cum multis: ergo fit multiplex: ergo in multa illa dividitur, & multiplicatur: ergo omne aptum esse multis, & consequenter omne vniuersale debet esse multiplicabile in multa, de quibus possit praedicari.

Ex natura vniuersalis sic explicata, deprehendes hoc nomen vniuersale latius saepe patere vniuersalim naturam, de qua agimus in presenti. Quidam enim vniuersalia dicunt propter multitudinem eorum, ad quae dicunt ordinem; sic principium aliquod ex quo plures possunt inferri conclusiones vniuersale vocamus. Similiter nomen aliquod, quod ad pluram singularia significanda potest extendi, vniuersale in significando dicere solemus, & causam, que plures effectus specie distinctos sub se continet causam vniuersalem, seu vniuersale in causando solemus appellare. Secundum has acceptiones dicimus hoc principium quodlibet est vel non est, ex quo plures inferuntur conclusiones esse vniuersale, & hoc nomen *homo*, quo Petrum & Ioannem significare solemus esse vniuersale in significando, quia plura significat, & *Solem*, a quo plures effectus dependent causam esse vniuersalem; nullum tamen horum vniuersale dici potest secundum acceptiōnem, de qua in presenti agimus, quia principium illud non est multiplicabile in plura alia principia, neque nomen in plura nomina, neque Sol potens causare plures effectus in plures alios Soles eandem virtutem habentes. Infertur etiam eandem formam existentem in pluribus subiectis, v.g. eandem animam rationalem existentem in pluribus subiectis partibus vniuersalem non est, quia in omnibus subiectis est sine illi multiplicatione, eadem enim est rationalis anima existens in capite, & in pede, eadēque esset existens in aliis materiis adquaque distinctis.

Ob eandem rationem natura diuina existens in tribus personis vniuersalis non est, quia in omnibus existit sine si multiplicatione, neque vñq; verum est dicere, natura diuina in tribus personis fit triplex natura diuina, licet enim persona multiplicentur, natura diuina in ratione naturae manet simplex, & immultiplicabilis. Neque sufficit natura vñā identificari cum multis distinctis, quod ex hac identitate non inferunt multiplicitas secundum naturam, sicuti contingit in natura diuina, quia identificatur cum tribus personis distinctis, in quibus est, nihilominus vniuersalis non est, quia non est verum dicere, natura diuina est multiplex in tribus personis, etiam si verum sit dicere, natura diuina est identificata cum tribus personis. In creatis autem eo ipso, quod entitas identificatur multiplici extremitate, in se multiplex, ideo quotiescumque derur identitas cum multiplici extremitate, non deficit creatura multiplicata requisita ad vniuersalis naturam.

Arguit etiam hæc vniuersalis multiplicabilitas vnitatem, quam secum ferat vniuersale, ea enim debet esse, quæ cum hac multiplicitate compatiantur, cum enim vniuersale sit vnum aptum esse in multis, quod dicit formaliter vnum aptum multiplicari, necessum est in ipso componi vnitatis, & multiplicabilitatis, licet non componantur vnitatis, & multiplicatio, quia multiplicatio actualis destruit vnitatem. Itaque vniuersale vnum debet esse multiplicabile, sicuti vna quantitas vlnaris diuisibilis est in duas semi-vlnares, cuius vnitatis compofibilis est cum diuisibilitate in duas semi-vlnares, non tamen cum diuisione, quia eo

ipso quod quantitas vlnaris in duas semi-vlnares diuidatur, iam non manet cum vnitate quantitatis vlnaris, quæ destruitur formaliter per ipsam diuisiōnem. Vnitas hæc compofibilis cum multiplicabilitate individualis vnitatis esse non potest, quia individualis est multiplicabile, im- partibile in alia individualis cum quibus identificetur, dicit enim individualis indistinctionem rei individualis à ipso, & distinctionem à quolibet alio, neque ex eo quod individualis possit multiplicari in suas partes habet vnitatem sufficientem, vt possit dici vniuersale, quia vniuersale dicit multiplicabilitatem respectu plurium, cum quibus adquaque identificetur, quia multiplicitas componi nequit cum vnitate individuali, quam individualis importat.

Exclusa vnitate individuali à natura vniuersalis tantum illi superest vnitatis specifica, vel generica, cuius beneficio plura adunantur, que individualiter distinguuntur, ita tamen vt de illorum quolibet ratio illa vna secundum se totam formaliter sumpta praedicetur modo explicato. Exempli gratiā, ex vi vnitatis specifica identificatur Petrus, Ioannes, Franciscus, & reliqua individualia naturæ humanae, & sunt vñus homo, qui homo quatenus ita identificatur cum quocunque individuali, vt de illo possit secundum se totum praedicari, & ita in omnia individualia multiplicari, vt totum id, quo formaliter in statu abstractionis dicebat, sit in quolibet individuali, & in ipsis sit multiplex homo, quorum quilibet dicat totam rationem adquaque, quam dicebat simplex conceptus hominis antequam illius obiectum in ordine ad intellectum, respectu cuius erat vñus, in plures homines multiplicetur. Idem contingit in genere respectu specierum, per vnitatem enim genericam adunantur plures species, v.g. homo, equus, & leo in uno animali, quod postea adquaque de illarum quilibet multiplicatur. Quid verò importet hæc vniuersalis vnitatis dicam Punct. 4. & quomodo totum vniuersale identificetur adquaque cum quocunque singulari, explicabo Punct. 5. & ex doctrina ibi tradenda constabit non implicare rem vnam vnitatem formaliter requirat ad vniuersale construendum in plura inferiora multiplicari.

PUNCTVM II.

An ante operationem intellectus detur vniuersale, seu vnitatis positiva multis communis.

Aristoteles 1. Metaph. à textu 25. & 7. Metaphys. à textu 44. & 1. Ethic. cap. 6. adscribit Platoni sententiam quandam afferentem, rerum species, quæ idem secundum hanc sententiam appellantur, per se existere, esseque naturam vniuersalem. & veluti exemplaria naturam singularium: v.g. hominis sententiam assertebat hæc opinio in communis per se existere, quam potissimum hominem appellabat, quia particulares homines, non absolute & simpliciter homines, sed hi homines dicentur. D. Aug. lib. 83. quæstionum, quæst. 46. Plotinus, Iamblicus Philoponus, Simplicius, & alii Platonici censem Platonom posuisse ideas rerum in mente Dei, non verò extra Deum existentes, falsaque prædictum errorem Aristotelem imposuisse Platoni; vel quia illum non intellexit, vel ut aliquid Magistro adscriberet, quod ab ipso posset impugnari; vel deum sententiam istam ab Aristotele non impugnari vt traditam à Platone, sed vt intellectam à Xenocrate & aliis Philosophis illius temporis. Philosophum Platoni mentem non percalluisse, difficile credam, cum illum viginti annis docenter audierit, quibus millies eandem sententiam à Platone traditam, & explicatam accipere necesse fuit, fidemque superare videretur post tam diuturnā eiusdem doctrina explicatiōnem, nunquam vniuersaliter & perspicaciter Philosophi intellectu fuisse perceptam. Platoni sententiam vt ab ipso traditam, & non vt ab aliis Philosophis intellectam ab Aristotele fuisse impugnatam, suadetur ex codem Philosopho 1. Ethic. cap. 6. vbi de hac re loquens ingenue fatetur se veritatis causa, etiam amicos (Platonem intelligebat) deserere. Demum Philosophum sententiam hanc Magistro non imposuisse licet coniectari, quia nimis esset impudentia, si præceptorem suum in re grauissima, & omnibus Platoni auditu-

Franc. de Oviedo, Philosoph. Tom. I.

G.ibus

ribus "notā voluisset calumniare. Tandem illa sententia non obscurè legitur apud Platonem in Diálogo, quem *Parmenidem* inscripsit, vbi expressè docet ideas non esse notiones, sed notionum obiecta, neque in animis existere, sed tanquam exemplaria in natura confitentes. Accedit quod Plato tria posuit rerum perpetua principia, Deum, Ideam, & Materiam. At si Idea esset in mente Dei non esset distinctum principium à Deo. His non obstantibus adhuc in re leuis momenti, quae minimè ad doctrinam spectat, nihil contra Diui Augustini mentem afferere audebo, à quo neque grauioribus aliis fundatim recedem. Neque de hac re definienda quidquam curo, lege si vis Patres Conimbr. in præfatione Porphyrii quæst. 1. art. 3. qui eruditè referunt omnes, qui ab hac calumnia Platonem liberare contendunt.

2 Cuiuscumque sit relata sententia, falsissima est & absurdia, quod sic ostendo. Nihil reperitur in rerum natura, quod non habeat esse singulare, & determinatum, quod implicat esse vniuersale, quia quidquid habet esse singulare, & determinatum non est indifferens ad plura, quod est de conceptu quidditatis vniuersalis, sed contractum & determinatum ad unum, quod est de ratione quidditatis singulare, & essentialiter oppositum cum essentia vniuersalis. Quod autem habeat esse determinatum, & singulare quidquid in rerum natura existit, sic euincitur. Quidquid est in rerum natura prater Deum habet esse ab alio: ergo productum per aliquam actionem à causa prima, vel secundâ adiutâ à prima: sed omnis actio veratur circa rem determinatam, nam si causa aliquid producit, producit rem distinctam ab entitate, quæ producta non est, & postea produceretur: ergo si distinguitur, vnitatem aliquam, & determinationem debet in se habere. Secundâ, ratio illa separata vel distinguitur, vel non distinguitur à predictatis, quæ sunt in individuo. Si non distinguitur: ergo est singularis, & distincta in omnibus individuis, sicuti sunt horum individuales differentiae: si distinguitur, distinguitur tanquam res à re vel modo superaddito, & indifferens non erit vt sit in individuis, nifi forsan eo modo, quo materia prima est indifferens vt sit sub pluribus formis, quas simul potest recipere, sicuti de facto accidentales recipit, quæ distinctio est rei singularis à pluribus aliis singularibus, quibus potest produci: ergo non nisi per insignem chimeram singi potest hac vniuersalis idea extra intellectum in rerum natura existens. Me vide Controu. 4. *Metaphysice*, Punct. 3. vbi ex instituto probo omnia predicata *Metaphysica* in individuis reperta realiter identificari cum differentia individuali, ex qua doctrina hac vniuersalis idea & quælibet alia natura ante intellectum vniuersalis longe abigitur.

3 Commune est inter Thomistas, & alios quām plures autores docuisse Scorum in 2. distinçt. 3. question. 1. & 7. *Metaphys. quæst. 18.* dari à parte rei naturas, quæ denominantur vniuersales, & formam illam à qua actu, & formaliter vniuersales denominantur. Horum fundatum est Scorum concessione naturam communem omnibus individuis ex natura rei ante omnem intellectus operationem formaliter distinctam à differentiis individualibus, habentemque vnitatem formalem predictâ distinctione à numerica distinctione, multisque communem, per quam vnitatem tanquam per vniuersalitatem, naturam formaliter vniuersalem constituit necesse est. Verumtamen Merinero nobilis inter omnes recentes Scotti discipulos, & sedulus illius doctrina inuestigator capit. 1. de vniuersalibus disput. 2. question. 1. acriter inuehit in illos, qui opinionem hanc Scoto adscribunt, quan subtilem Doctorem nunquam defendisse, potius oppositam docuisse, meā quidem sententiâ efficaciter probat testimonis ex ipso Scoto deducâs, que ad verbum refert loco citato. Fundamentum, quo sententiam illam Thomistæ aliquique plures Scoto tribuerunt, est, dedisse Scorum naturis quatenus est ex se secundum suum esse quidditatum communitatem quādam, seu indifferens ad plura individua, quam negatiū esse afferebat Scorus, & ideo insufficientem ad vniuersale constituentem, quod formaliter dicit positivam communitatem; Thomistæ verò existimant ab Scoto communitatem positivam admitti, & ideo afferuere ab ipso concedi vniuersalitatem, seu formam, per quam constitutur vniuersale ante omnem intellectus operationem. Quid

verò de hac vniuersalitate negatiū sentiendum sit, dicam Punct. 3.

P. Fonseca s. *Metaph. cap. 78. q. 3.* duplē statum in natura meditatur, vtrumque ante omnem intellectus operationem. Primum, in quo est prior singularitate, ad quam contrahitur, & indifferens vt ad hanc vel illam singularitatem contrahatur. Posteriorem, in quo est iam ad talem singularitatem contracta. In hoc posteriori statu naturæ nullam vniuersalitatem competere affirmat, in priori vero eandem naturam vniuersalem esse dicit, quia natura, quæ est in Petro, vt est prior singularitate, est indifferens, & indeterminata ad omnia individua, & quia à parte rei est prior singularitate, à parte rei habet hanc indifferenciam, & à parte rei est vniuersalis, habet enim vnitatem, & aptitudinem ad multa, quibus natura vniuersalis formaliter constituitur. Sententiam Fonsecae defendit etiam Soncinas 7. *Metaph. q. 4.*

Sententia ista iuxta nostra principia, que nullâ admittit distinctionem inter gradus superiores, & differentias individuales, nullatenus potest subsistere, quia vbi non est distinctio non potest esse *contractio*, neque indifferens ad *contractionem*, nihil enim per se ipsum contrahitur, neque ad se ipsum est indifferens: sed natura humana, quæ est in Petro, nullam distinctionem habet ante operationem intellectus respectu differentiæ individualium, cum qua coniungitur: ergo nunquam potuit esse indifferens, vt contraheretur per talem differentiam, vel per aliam ab ipsa distinctam: ergo in nullo priori fuit vniuersalis. Secundâ admisâ distinctione formalis ex natura rei inter *predicata superiora*, & differentias individuales, Fonseca sententiam impugno. Etiam prædicta superiora ex natura rei formaliter distinguantur à differentiis individualibus, nihilominus realiter cum illa identificantur: Sed illa, quæ realiter identificantur, etiam prædicta superiora ex natura rei sunt distincta, neque antecedenter de potentia Dei absolute separari possunt: ergo nullus fuit itatus, in quo prædicta superiora, quæ sunt in Petro contracta per hanc differentiam individualium, haberent indifferens, vt à tali differentia separarentur. Ergo in nullo statu habuerunt indifferens, vt per hanc, vel per illam differentiam individualium contraherentur: ergo in nullo statu prædicta superiora, quæ sunt in Petro contracta per hanc differentiam individualium, haberent indifferens, & tali differentia separarentur. Ergo non nisi per se notum est, si enim separatio cum identitate componeretur, possemus dicere, Petrum modò existentem habere identitatem cum Ioanne, qui nondum existit, & non distingui ab illo realiter, sed tantum formaliter ex natura rei.

Dices naturam esse indifferens, vt contrahatur per hanc, vel illam individualitionem in illo priori, in quo est indifferens, vt producatur, & non producatur; & in illo priori, in quo est Deus indifferens ad producendum Petrum, vel Paulum, quia in illo priori Deus est indifferens, vt producatur naturam humanam in Petro, vel in Paulo. Respondeo, naturam nunquam habere physicam indifferens, vt producatur, vel non producatur, quia vt ostendam Controu. 2. de anima Punct. 1. antequam res formaliter sit existens, nihil illius est, neque possibilis rei importat aliquid distinctum formaliter ex parte obiectu ab ipsa re existente, ac proinde hæc differentia ad existendum tantum est obiectu, quia id, quod physicum non est, non potest esse physicum indifferens: sed entitas antequam sit existens, & producatur, physicum non est: ergo non potest esse physicum indifferens: ergo tantum habet obiectum indifferens. De hoc latius loco citato. Respondeo secundâ, admisâ hanc indifferentiâ ad existendum, & non existendum, adhuc naturam nunquam futuram esse indifferens, vt contraheretur per differentias individuales, quia in illo statu, in quo natura confidetur eo modo, quo esset in illi esset contracta cum propriis differentiis individualibus, & eandem indifferentiâ, quam haberet natura ad existendum, & non existendum, haberent differentiæ individualium cum illa identificare, neque vnuquam esset indifferens ad existendum cum his differentiis individualibus, vel cum illis, sed eo ipso

ipso, quod existeret hæc natura, quæ modò in me contraria dicitur, debuit existerere cum meis differentiis individualibus, & eo ipso, quod eadem natura possibilis esset, & indifferens ad existendum, eandem possibilitem, & in differentiam haberet mea differentia individualis, ita ut pullo statu præscindibilis esset ante intellectus operationem natura, quæ modò est in me, à mea differentia individuali in eodem statu eadem ratione se habente.

7 Ad illud quod dicitur, videlicet Deum esse indifferens ad producendam naturam in Petro, vel in Paulo, respondet Deum esse indifferens ad producendum Petrum, vel Paulum, & consequenter naturam Petri, vel naturam Pauli; non tamen esse indifferens ad producendam naturam eandem realiter in Petro, vel in Paulo, quia eo ipso, quod producet Petrum, illum producet cum tali natura, quam non posset cum aliis differentiis individualibus, neque in alio à Petro producere. Ex quo infertur Deum esse indifferens ad producendum naturam, quam voluerit ex pluribus naturis, quamlibet in illo individuali, cum quo est identificata, non vero ad producendam eandem naturam in hoc, vel in illo individuali, ac proinde nullam dari naturam ante operationem intellectus indifferens ad plura individualia, quam dari necesse erat, ut daretur ante operationem intellectus natura vniuersalis.

8 Age iam, admitto, quod falsissimum est, dari naturam ante omnem operationem intellectus indifferens, ut contraheretur per hanc, vel per illam differentiam individuali, ita ut natura Petri, quæ per Petreitatem fuit contracta, posset contrahi per Pauleitatem, adhuc affino naturam illam, sic indifferens ad plura individualia vniuersalem non esse futuram. Ratio esto: natura illa non esset indifferens ad plura individualia, ita ut posset simul contrahi ad plura similitate se tenente ex parte actus, sed tantum esset indifferens ad plures contractions sub disjunctione futuras, hoc est, ut contraheretur per hanc, vel per illam non vero per hanc, & per illam contractionem inter se coexistentes, & simul eandem naturam actu contrahentes, quia eadem natura non potest simul duo individualia realiter distincta constitui, quia constituit individualia per contractionem identitatem cum differentiis individualibus, & licet daremus naturam indifferens, ut contraheretur per identitatem ad hanc, vel illas differentias individuales inter se distinctas, non tamen concedenda esset natura potens contrahi simul per identitatem ad differentias inter se distinctas, in quibus multiplicatur: implicat enim eandem rem contrahi per identitatem ad res oppositas, in quibus fuit realiter multiplex, quæ antea realiter fuerat vna simplex entitas, quod per se notum est, quia etiam natura diuina contrahatur per identitatem ad personalitates distinctas in illis non multiplicatur, sed semper manet eadem simplex natura: ergo adhuc entitas illa contrahibilis per plures identitates sub disjunctione non esset vniuersalis. Probo consequentiam de ratione quidditaria vniuersalis est, ut in inferioribus multiplicetur, & ut simul contrahatur ad plura individualia, ut pater in hoc vniuersali homo, quod non tantum est indifferens, ut consideretur in Petro, vel in Paulo, & ut prediceretur de hoc, vel de illo, sed etiam ut consideretur in Petro, & in Paulo, & ut prediceretur de vno, & ut simul dicamus Petrus est homo; Paulus est homo. Sed natura illa non habetur hanc multiplicabilitatem ergo natura illa non esset vniuersalis.

9 Et his infero, quod etiam daretur distinctio ex natura rei formalis inter praedicata superiora, & inferiora, quæ sunt in Petro, non ideo dicendum esse dari naturam aliquam vniuersalem quia non ideo daretur vna natura multiplicabilis in plures naturas, quia natura humana, quæ esset in Petro distincta formaliter ex natura rei à differentia individuali Petri, non esset realiter eadem cum natura humana Pauli, quæ esset in Paulo distincta formaliter ex natura rei à differentia individuali; quia identitates reales, quas haberent hæc natura cum differentiis individualibus, ratione quarum multiplicantur, impediunt naturas inter se identificari, & fieri vnam naturam. Quod si natura Petri, & natura Pauli esset eadem natura identificata cum pluribus differentiis individualibus, ratione quarum in ratione naturæ non multiplicaretur, adhuc vniuersalis non esset, scilicet vniuersalis non est natura diuina, etiam cum identificetur cum tribus personalitatibus distinctis, quia non fit multiplex in ratione naturæ, etiam cum multiplici

personalitate identificetur. Daretur autem ante operationem intellectus vniuersalis natura, si daretur natura, quæ ante operationem intellectus esset vna, & ante operationem identificaretur cum differentiis individualibus inter se distinctis, ratione quarum eademmet natura, quæ fuerat vna fieret plures naturæ inter se distinctæ, quod fieri manifestam inuoluit repugnantiam.

10 Standum est communis sententia, quam defendunt D. Thomas I. part. quest. 8. art. 12. & quest. 19. art. 7. & fere omnes Doctores, non dari ante operationem intellectus naturam vniuersalem, neque unitatem aliquam multis communem minorem unitatem numerica, aut ab illa distinctam. Ratio petenda est ex identitate differentiarum individualium cum omnibus praedicatis superioribus, quæ in eodæ individuali reperiuntur, quam modò suppono, quod si illam à me supponi non patiaris, adito Punct. 3. Controvers. 4. Metaphysice, (vbi illam latè probo). Ex hac identitate differentiarum individualium cum praedicatis superioribus efficacia desumuntur argumenta ad probandam sententiam iam traditam. Primum esto: Differentia individualis Petri identificatur cum natura Petri; sed differentia individualis Petri non est communis Ioanni, neque habet unitatem communem Ioanni, aut distinctam ab unitate numerica: ergo natura humana Petri non est communis Ioanni, neque habet unitatem communem Ioanni, aut distinctam à numerica. Maiorem statuimus modò, probandam posse a loco citato: Minorem admittunt omnes: consequentia est legitima, quam sic corroboro. Ex duabus entitatibus identificatis realiter implicat aliquid realiter vni conuenire, quod non conueniat realiter alteri, aliis idem conuenire, & non conueniret eidem entitati: sed natura humana quæ est in Petro, & differentia individualis Petri identificatur: ergo implicat aliquid conuenire naturæ humanae, quæ est in Petro, quod non conueniat differentiis individualibus ipsius Petri: sed differentiis individualibus Petri non conuenit esse communes Ioanni, neque habent aliquam unitatem communem Ioanni, aut minorem unitatem numerica: ergo neque aliquid horum conuenit naturæ humanae, quæ est in Petro.

11 Secundum: Si natura eadem esset in multis individuali, & multiplicata ratione differentiarum individualium, esset eadem, & non esset eadem: Esset eadem, ut supponitur; non esset eadem, quia esset multiplex, vbi autem intercedit multiplicitas, distinctionem identitatis contradictriorum inter se distinctis, distinctionem autem opponi contradictriorum cum identitate certam est, quia etiam dicatur unitatem & distinctionem in rebus positivis esse entitates positivæ, quæ immediatè non opponuntur contradictriorum, quia oppositio contradictriorum semper versatur inter duo extrema, quorum vnum est positivum, & alterum negativum, nihilominus nullus negat distinctionem inter duas entitates habere sibi essentialiter coniunctam negationem identitatis inter entitates distinctas, quia contradictriorum opponitur identitati ipsarum, & identitatem habere essentialiter coniunctam negationem distinctionis inter extrema identificata contradictriorum oppositum distinctioni: in vnuolum ergo manifestam contradictionem identitas, & distinctione respectu eorumdem extremon: ergo eadem inuoluum identitas, & multiplicitas, quæ essentialiter includit distinctionem. Quod si neges naturam identificatam multiplici differentiæ individuali multiplicem esse, & affirmes adhuc supposita hac identitate non esse multiplicem, sed simplicem, fngis in creaturis aliud mysterium simile Trinitatis mysterio, in quo repertentur differentiae individuales identificatae vni testo, & non identificatae inter se, & naturam identificata cum pluribus differentiis individualibus inter se distinctis, quia ipsa fit multiplex, sed tantum vna natura, quod in creatis admitti, plus est quam chimæricum. Deinde hoc figura admisso adhuc non daretur natura vniuersalis, quia, ut supra dicebam, vniuersale debet esse vnum in se, & multiplicatum in inferioribus, & non sufficit identificari cum multiplici inferiori, si secundum rationem communem non multiplicatur; ratione cuius natura diuina vniuersalis non dicitur, sed vna singularis natura, etiamque identificetur cum tribus substantiis distinctis, quia ex vi huius identitatis non fit multiplex in ratione naturæ, neque dicitur triplices naturæ, sed vna triplici substantiæ identificata. Sic continget na-

turæ humanæ, quæ vniuersalis non est, sed particularis, si eadem absque sui multiplicatione in ratione naturæ identificaretur cum pluribus differentiis individualibus inter se distinctis.

12. Posset respondere contradictionem inuolueretur naturam simul esse vnam, & multiplicem, quod non requiritur ad vniuersale, ad quod sufficit naturam, quæ ante fuerat vna, fieri multiplicem illius vnitatem destruktâ, quod contingit in vniuersali intentionalis, quod communis sententia constituit, cuius vnitatis perdeperit cum ad plura inferiora contrahitur, huiusmodi enim contratio est diuisio vniuersi in plura, posita autem diuisione, ex qua resultat pluralitas, vnitatem diuisi destrui necesse est. Non tamen similem contradictionem reperi in eo, quod natura quæ ante fuerat vna, postea multiplex fiat, quod sufficit ad vniuersale constitendum. Respondeo verum esse sufficere ad vniuersale constitendum naturam, quæ ante fuerat vna, fieri plures per identitatem adæquatam totius diuisi, seu totius naturæ cum quolibet membro diuidenti, seu cum quolibet inferiori, ad quod contrahitur, in hoc tamen eadem contradictionem reperi, ac in eo, quod simul sit eadem natura simplex, & multiplex, quia cum simplicitas & multiplicitas rebus per se ipsas conueniant, omni tempore, eodem modo conuenient, & nequit eadem entitas modò esse simplex, & posse multiplex, quia ex ipso quod sit eadem, manet cum eadem simplicitate, quam habebat, ac proinde, si res qua modò est simplex, posse fieret multiplex, restineret simplicitatem, ac proinde esset simplex, & multiplex. Idem contingit in omnibus prædicatis inter se repugnantibus, quæ rebus per se ipsas conuenient, sicuti esse hominem, & esse equum, eadem enim repugnantia est in eo, quod eadem entitas, quæ hodie est homo, cras sit equus, & in eo quod simul sit homo, & equus, & haec ex illa necessariò infertur, quod si de entitate de qua est verum dicere modò, hodie est homo, esset verum dicere cras, erit equus, cras verum esset dicere, modò hæc entitas est homo, & equus. Deinde nullus potest assignari status ante operationem intellectus, in quo natura, quæ contraria ad plures differentias individualis est multiplex, præcesserit ut vna, cum non præcesserit ante hanc contradictionem, quæ in quocumque individuali non distinguitur ab ipsa natura, quæ est contraria, quia naturam esse contraria ad differentiam individualis, nihil aliud est, quam esse identificatam cum differentia individuali, esse autem identificatum extrellum non distinguitur ab ipso extremo, quod dicitur identificatum.

P V N C T V M III.

An detur ante operationem intellectus unitas negativa multis communis.

Dixi Puncto precedenti subtilem Doctorem nihil contra Angelicum docuisse de excellenti vniuersalitate ante operationem intellectus, quam nullatenus admissit Scorus, ut ex Magistri mente tradunt illius discipuli, & ex illius testimonio clare constat. Iam vero in praesenti difficultate præcipuum Angelici Doctoris discipulum, Caeterianum inquam, Scoti vestigia sequentem video. Afferit Caeterianus cap. 4. de ente & essentia quæst. 6. cum Scoto in 2. dist. 3. quæst. 1. & 7. Metaph. quæst. 18. dari in natura vnitatem quandam communem, non possumus, in qua vniuersalitas constituit, sed tantum negativam, quam sic explicata inuenio apud Scotum, Scoti discipulos, & Caeterianum. Duplex communis vnitatis ab his authoribus distinguitur: quedam positiva, alia negativa. Vnitas posita communis illa dicitur, quam habet natura ita indeterminata ad plura individualia per separationem, & abstractionem à differentiis individualibus, ut eadem sit proxime potens ut de illis prædictetur. Vnitas communis negativa est illa, quam habet natura, ex eo præcise quod singularis non sit, quia natura communis negativæ nihil aliud est, quam natura non singularis. Ita has vnitates ex Scoro explicat Rada 2. tom. Controversiarum, Controversia 3. art. 1. & Meritudo cap. 1. de vniuersalibus disp. 1. quæst. 3. sect. 2. Eadem ratione distinctionem hanc explicat Caeterianus loco citato vbi afferit naturam humanam Petri distingui à natura humana Pauli

non ratione naturarum, quæ secundum se sunt vnum quid negativum, quatenus ex se non dicunt distinctionem, sed ratione differentiarum individualium cum quibus identificantur. Addit natura Petri ex se non repugnare esse in Ioanne, nec non habeat positivam aptitudinem ut sit in illo.

Hanc vnitatem negativam reicit communis Doctorum sententia, & illam ego eadem ratione impugno, quæ vnitatem positivam impugnai. Hæc vnitas negativa non conuenit differentiæ individuali Petri: ergo non conuenit naturæ identificatæ cum eadem differentia individuali: implicat enim aliquid sive positivum, sive negativum à parte rei independenter à nostro intellectu competere alicui formalitati, & non competere alteri, cum qua formalitas illa est identificata. Alio modo idem argumentum conficio. Differentia individualis Petri ex se habet positivam repugnantiam ut sit in Ioanne: ergo natura Petri habet eandem positivam repugnantiam ut sit in Ioanne. Probanda est consequentia supposita identitatem inter naturam, & differentiam individuali ex principio sepe repetito, videlicet, debere affirmari, & negari de quacumque formalitate, quidquid de alia cum ipsa realiter identificata affirmatur vel negatur, tanquam quid illi conueniens independenter à nostro intellectu.

Virgo: Natura negativæ vna est natura non singularis, ut volunt, qui hanc vnitatem negativam defendunt: sed ante operationem intellectus non datur natura ex se non singularis, neque negativæ, neque precisiæ: ergo ante operationem intellectus non datur natura negativæ communis. Non dari naturam non singulararem, hoc est, priuatum singularitatem, quæ possit intelligi carens singularitate, scilicet aer obscurus intelligitur carens luce, certum est quia nihil potest positiuè intelligi carens illo cum quo est idem intellectum, & cum quo per se ipsum est plusquam connexum, sicut enim est idem. Non posse dari naturam precisiæ non singulararem, ex eo probatur, quia in his, quæ realiter identificantur, non nisi intellectus beneficio potest reperi preciso, & adhuc intellectus acie formalitatis identificas non posse ex parte obiecti præscindi, fert gravium Doctorum sententia, quam ut virorem amplectit Controversia 4. Metaph. Punct 8.

Demum apud me insignis contradictionis in his terminis reperiatur. Naturæ ante operationem intellectus non est singularis ex se, sed ratione differentiarum, cum quibus identificatur, quia ante operationem intellectus nihil magis ex se potest conuenire rei, quam illud quod conuenit ratione formalitatis, cum qua est identificata, seu quæ est idem cum ipsa, quod enim magis ex se realiter, & physicè potest conuenire entitati, quam illud quod physicè, & realiter per se ipsum illi competit. Dices magis ex se formalitati aliquid conuenire, quod ratione eiusdem formalitatis conuenit, quam id quod illi conuenit ratione aliâs formalitatis, cum qua identificatur, v.g. magis ex se conuenire animali identificata cum rationali esse principiæ sententiæ, quod conuenit ratione eiusdem formalitatis animalis, quam esse principiæ rationis, quod illi conuenit non ratione formalitatis animalis, sed ratione formalitatis rationalis, quæ identificatur cum formalitate animalis. Discursus ite refellit authores opposita sententia, qui assertunt naturam hominis esse communem negativæ, quia non ex se formaliter ut natura hominis est, habet esse communicabilem Petro, & Ioanni, sicut habet esse principiæ discurrentis, sed ratione differentiaæ individualis, cum qua coniungitur.

Totam prædictam doctrinam non graui operâ facile quero. In re physicè eadem ante operationem intellectus non est haec, & illa formalitas, quia has tantum intellectus acies partitur in obiecto physicè, & realiter impariabilis, & omnino simplici, in quo non reperiatur vnum, & aliud physicè distinctum: ergo ante intellectus operationem non potest aliquid alicui entitati conuenire ratione vniuersalitatis & non ratione alterius cum illa identificata, cum ante operationem intellectus non sit vna formalitas, & altera, sed simplex quedam, & individualis entitas, ratione cuius conueniunt omnia, quæ entitati conuenient intrinsecè per se ipsum, seu per aliquid ab illa distinctum: ergo ante operationem intellectus non possumus reperi in Petro natura, & differentia individualis quatenus sunt vna formalitas, & altera, sed quatenus sunt vna simplex entitas, neque potest conuenire incommuniabilitas positiua naturæ Petri magis ratione differentiaæ individualis,

individualis, quam ratione natura, cum inter naturam, & differentiam individualis nulla reperitur praesatio ante intellectum, qui in entitate simplici duas partitum formalitatem, & ex illis proprietatibus, que individualiter, realiter, & physicè eidem entitatim simplici conuenient, quasdam formaliter attribuit huic formalitati, & alias alteri formalitati accommodat.

Exemplum quod adducitur de sensatione, que homini conuenient dicitur quatenus animal est, & non quatenus est rationalis, aduersariorum sententiam non probat, sed meam, quia sensatio procedens ab homine, seu homini conueniens, seclusa intellectus precisione non magis prouenit à formalitate animalis, quam à formalitate rationalis, sed individualiter à toto homine physicè individualiter procedit, & homini secundum se totum sensatio conuenit, quia à parte rei non datur formalitas animalis à rationali distincta, sed tantum datur simplex homo, quem intellectus dividit in formalitatem animalis, & in formalitatem rationalis, & cum dicimus, *homo ut animal sentit*, & non *ut rationale*, illud ut explicat formalitatem, cui intellectus specialiter sensationem attribuit, non illam à qua physicè specialiter procedit, & quæ enim procedit sensatio à praedicto animalis, & à praedicto rationalis in homine, & individualibus in equo identificari cum animali. Eadem prorsus ratione contingit in incommunicabilitate individuali, quam intellectus differentiis individualibus attribuit, & non natura, licet in re individuali, v.g. Petrus, secundum se totum individualiter sumptum sit Ioanni incommunicabile, ita ut nihil sit in Petro, quod ex se physicè non repugnet Ioanni communicari, cum physicè non sit in Petro natura, ut distincta à differentia individuali, quæ possit dici ex se communicabilis, neque differentia individualis ut distincta à natura, cui ex se specialiter conuenient incommunicabilitas, sed simplicissima entitas Petri secundum fe totam à Iohanne distinctam.

Obiectio: De conceptu quidditatu, & essentiali natura non est singularitas: ergo de conceptu essentiali natura non est incommunicabilitas, sed distinctio ab alio, que conuenit & individuali ratione singularitatis. Respondeo: distinguendo primum antecedens. De conceptu quidditatu natura non est singularitas, sumptu natura metaphysicè in ordine ad nostros conceptus, concedo antecedens: sumptu natura physicè, & quatenus est in se fine respectu ad nostros conceptus, nego antecedens. Quia physicè æquæ est de essentia Petri natura & differentia individualis, inquit physicè loquendo non est natura, & differentia individualis quatenus significatur per duos conceptus, sed simplex entitas quam intellectus partitur in duos conceptus, quorum unum appellat naturam, & instar alicuius communis multis considerat, & aliud vocat differentiam individualis, cui incommunicabilitatem attribuit.

Obiectio secundum: Naturæ, que est in Petro quatenus est ex se, non est incommunicabilis: ergo habet unitatem communem negatiuum, que consistit in negatione incommunicabilitatis, seu singularitatis. Probatur antecedens si natura Petri est incommunicabilis, non posset ab intellectu cognosci ut communicabilis, quia nulla entitas apprehendit potest cum praedicto opposito illi, quo gaudet: sed natura Petri praecisa à differentiis apprehenditur ab intellectu ut communicabilis: ergo ex se non est incommunicabilis. Insto clare contra illationis vim. In sententia horum authorum natura non habet incommunicabilitatem positivam, sed tantum incommunicabilitatem negatiuum, & negationem incommunicabilitatis positivæ, & intellectus apprehendit in natura incommunicabilitatem positivam: ergo intellectus apprehendit in natura incommunicabilitatem positivam, & intellectus apprehendit in natura incommunicabilitatem positivam contradictriori oppositam cum negatione incommunicabilitatis positivæ: ergo etiam natura habeat incommunicabilitatem positivam poterit intellectus apprehendere in natura positivam incommunicabilitatem, non enim potest reperiri maior repugnatio in eo, quod natura apprehendatur cum aliquo praedicto contrario, quam cum contradictrorio illi quod natura inest. Ad argumentum respondeo naturam ex se esse incommunicabilem, & intellectum vi abstractione posse illam apprehendere sine incommunicabilitate, præcisam incommunicabilitatem ex parte obiecti, si præcisions obiectum possibilis sunt, vel tantum ex parte actus, si tantum formæ præcisions sunt admittenda, cui apprehensioni nulla subest falsitas, quia abstrahentum non est menda-

cium, ex vi enim illius cognitionis non dicit intellectus naturam non esse positivæ incommunicabilem, sed præcisæ incommunicabilitatem omittit, & de illa nihil agit. Potest intellectus dupli modo naturam positivæ incommunicabilem apprehendere. Primo non apprehendo positivam incommunicabilitatem ex parte obiecti, sed tantum obiectum ipsum incommunicabile, & incommunicabilitatem ipsam per quandam cognitionem, ita confusam, ut obiectum instar incommunicabilis appareat, & extrinsecè per ipsam cognitionem incommunicabile denominetur, ita ut cognitionis non tangat incommunicabilitatem ut propriæ obiectum, sed ipsa formaliter sit extrinseca obiecti incommunicabilitas, in qua cognitione nulla falsitas reperitur, quia ex parte obiecti nihil appareat, quod in illo non sit. Alio modo potest apprehendere incommunicabilitas positiva tenens se ex parte cognitionis, & formaliter ut inherens naturæ cognitionem terminans, & tunc illa incommunicabilitas erit facta ab intellectu, & naturæ tantum intellectus fictione conueniens, & illa cognitionis si tantum sit apprehensiva, falsitatem habebit, quam dicam Contr. 6. de anima Punct. 4. posse competere apprehensioni complexe, quod si iudicativa fuerit absolute & simpliciter erit iudicium falsum.

P V N C T V M . IV.

De unitate uniuersalis.

§. I.

Nonnullæ opiniones reiciuntur.

Probaui non dari vniuersale ante operationem intellectus; insuper certum est intellectum apprehendere naturas vniuersales, & communes pluribus inferioribus, ut patet in conceptu, quo apprehenditur homo non apprehensis differentiis individualibus Petri, aut Ioannis, seu nullo individuali apprehendo, ex vi cuius obiectum individualum representatur, & absque illa distinctione, & potest contrahi in individuali, ita ut illorum quolibet appareat tota formalis ratio diuisi, quod contingit, quando postquam apprehendit hominem in communi dico, *Petrus est homo, Iohannes est homo*, per quas prædicaciones trahit totam rationem hominis, quæ antea apprehendebatur præcisa ab individuali, ad Petrum, & totam ad Ioannem.

Ex his necessariò infertur naturam ut vniuersalem, seu vniuersalitatem fieri necessariò ab intellectu, quia per intellectus actum fingitur ens rationis, in quo vniuersalitas contingat, vel in eodem formaliter consistit, hec est enim legitima consequentia: ablatâ cognitione non datur vniuersalitas, posita cognitione absque eo, quod aliquid aliud presupponatur, vel comitur cognitionem, datur vniuersalitas: ergo vniuersalitas consistit in ipsa cognitione, vel ab ipsa cognitione procedit. Scio dixisse nonnullos Thomistis vniuersale fieri ab intellectu agente, & consistere vniuersalitatem in specie impressa. Verumtamen audiendi non sunt, vel intelligendi de vniuersalitate radicali, & fundamentali, seu remotâ, hoc est, de causa efficiente cognitionis, per quam fit vniuersale, quæ est species impressa, à qua producitur expressa, quam fit vniuersale. Neque in alio sensu speciem veritatis potest habere hec opinio, quia species impressa non est formalis representatio obiecti, neque per illam obiectum representatur: ergo neque per illam formaliter representatur, aut cognoscitur obiectum ut vniuersale, neque ut singulare. Quod vulgo dicitur intellectum agentem per speciem impressam abstrahere obiectum à phantasmis, id solum importat speciem impressam produci ab intellectu agente, quia adiutus intellectus posset sine concursu immediato phantasmatum obiectum cognoscere actum immateriali seu spirituali, & modo immateriali, hoc est, præscindendo inter prædicta, quæ nequeunt præscindere actu potestis materialis.

Hæc doctrina supposita est modò difficultas, quomodo intellectus per proprium actum vniuersale conficiat. P. Hurtad. disp. 5. Metaph. sect. 11. & P. Arriaga disp. 6. Logicæ sect. 1. referunt sententiam cuiusdam recentioris afferentis obiectum immediatum actum intellectus, per quem fit, & apprehenditur vniuersale, esse idolum quodam, seu simulacrum mente confictum, quod in esse appre-

heno, & cognito habeat quidquid obiectu realiter habet: Ita vt quando ego concipio hominem meus conceptus formalis immediate attingat simulacrum illud à me confitum, in quo ego confidero predicata similia his quæ realiter video in Petro, aut in Ioanne, qui remotè cognoscuntur in illo idolo, quatenus intellectus noster ex cognitione illius ducitur ad cognoscendum Petrum, & Ioannem. To hoc ergo idolo confitente prædicti recentiores affirmant confitere vniuersale, ipsiusque idolum repertum in Petro & in Paulo non intrinsecus, sed extrinsecus, & intentionaleriter per similitudinem prototypi cum exemplari, ea ratione, quæ Cæsar's imago reperitur in ipso Cæsare.

4 Recentes alij ita se his simulacris dedere, vt omnia difficultia, quæ in Dialectica, & Metaphysica occurunt, illis componere præsumant. Affirmant à nostro intellectu spectra quædam produci, quæ substituantur loco obiectorum, & in illis tanquam iu imaginibus ista cognosci, ita vt etenus dicatur intellectus cognoscere animal, quatenus specular spectrū quoddam, quod loco animalis substituitur, & etenus dicatur rationale percipere, quatenus percipit spectrū aliud ab ipso productum, & subrogatum loco rationalis.

5 Intellectum nostrum per speciem expressam, seu cognitionem immediate in se iphs obiecta cognoscere, nullo idolo productu, quod immediate attingat, seu in quo cognoscatur obiectum, tanquam in ipsius substituto probo Controu. de anima Punct. ad finem; ex his autem que ad illa impugnanda adducio, vnum per alios nihil magni momenti est, contra modum hæc spectra defendendi, quem secundo loco retuli. Videbilec sequi per actus supernaturales fidei, & charitatis non attingat à nobis Deum in se ipso, sed in simulacro quodam, quod intellectus loco Dei substituit, quia si intellectus tantum dicitur Deum cognoscere, quia cognoscit spectrū loco Dei subrogatum, immediate non attingit per actum fidei entitatem diuinam in se ipso, quod si illam non attingit per alium fidem, neque per alium intellectus actum, neque illam attinger per actum voluntatis, quia id amat voluntas, quod intellectus proponit, neque potest volitio attingere obiectum immediate in se ipso, quod immediate in se ipso intellectus non proposuit. Dicere autem actum charitatis erga Deum non attingere immediate diuinam bonitatem in se ipsa, erroneum est.

6 Reticienda specialiter in præsenti sunt hæc spectra, seu idola, quia omnino inutilia sunt ad præsentem difficultatem, & alias hæc affines definendas: in primis enim illis admissis falsum est spectrū in se intrinsecè habere vniuersalitatem, ipsiusque esse vniuersale, quia spectrū seu idolum animalis non identificatur ad aquatē cum aliis spectris, quæ dicantur illius inferiora, neque cum inferioribus animalis, v.g. cum homine & equo ergo spectrū animalis non est vniuersale respectu spectri hominis, & spectri equi, neque respectu ipsius hominis, & equi, cum quibus non identificatur, quia de ratione vniuersalis est identificari cum suis inferioribus, & de illis prædicari, quod sine identitate fieri nequit.

7 Dices spectrū animalis esse vniuersale respectu spectri hominis, & spectri equi, quia in illo vno cognoscit intellectus omnia obiecta, quæ in his duobus attingit. Contrā: si spectrū vniuersale dicitur respectu aliorum, quia representat simul obiecta, quæ duobus aliis representantur, eadem ratione posset dici vniuersale vna cognitione Angelica respectu duplicit cognitionis humanæ, quia illa quæ homo actigat dupli cognitione, vniuersaliter indiuisibiliter percipit Angelus. Tademon ratione hec vox homo vniuersalis est respectu harum Petrus & Ioanne, quia vox illa significat omnia individua, quæ his distinctis vocibus, & aliis similibus significantur. Non ergo ad hæc vniuersalia assignanda necessaria erant illa spectra, posse enim in ipsius cognitionibus, seu speciebus expressis confitui, quæ in obiectis posse dici esse tanquam imagines in prototypo. Neque de his vniuersalibus sermo est in præsenti, sed de illis, quorum superiores naturæ cum inferioribus identificantur. Neque in ordine ad formalitatem præcindendas, neque ad alias difficultates explicandas utilia sunt: ea enim, quæ his speciebus agiuntur, codem modo possunt cognitionibus, seu speciebus expressis agi, cùm enim obiecta referenda sint ad illa, loco quorum substituantur, quæ difficile est dari spectrum relatum ad formalitatem animalis, & non ad formalitatem rationalis, loco animalis.

& non loco rationalis substitutum, ac dari cognitionem immediatè relatum ad animal tanquam ad obiectum cognitum, & non ad rationale identificatum cum animali.

Alij recentiores apud Arriagam suprà sect. 3. assertur vniuersalitatem esse intrinsecam, & realem naturæ, dependere tamen tanquam à conditione extrinseca ab abstractione mei intellectus, quæ posita natura, quæ fuerat diuisa in inferioribus, & in quoque que dicitur, sit per se ipsam vna in omnibus. Nusquam tam insigne figuramentum referem, ni potquam illud euulgauit Arriaga, aliquibus aristis authoribus, qui non minori conatu, quam difficultate illius propugnabant. Ne tamen huius genij recentes hanc suam sententiam in meo opere desiderent, illam paucis retulit, & paucioribus impugnabo. In primis hoc vnum, quod bene expendit Arriaga, conuinicat opinionem hanc chimicā esse: Qui fieri potest vt ex eo tantum, quod ego in meo cubiculo præscindam animalis prædicatum, seu habeam talē cognitionē prædicatum animalis, quod erat in Petro existente Matriti, non tantum vniatur cum prædicato huius equi exsilitate Romæ, sed etiam cum illo identificetur, ita vt sit verum dicere, idemmet prædicatum reale, quod modò est in Petro realiter, & à parte rei per se ipsum est in tali equo. Deinde quomodo fieri, aut dici poterit posita præcisione, ex vi cuius cognoscere rationem cōmuaem animæ rationalis, omnes beatorum, & damnatorum animas, & omnium hominum, etiam Christi Domini in massam quandam confluere, & fieri vnam animam. Profectò si hac attendit inspeccat, alia impugnatione non indigent, simplici enim ipsorum propositione ab hominū sensibus abhorent. Deinde in ipsis terminis, quibus hec sententia explicatur, manifesta inuoluitur contradic̄tio, implicat enim aliquid conuenire aliqui entitati per se ipsam & dependenter ab extrinseco connotato; quidquid enim rei per se ipsum conuenit, est cum illa identificatum, quod autem est identificatum cum re fecluso quocumque extrinseco, illam necessariò semper comitatur, quia nequit aliquando id, quod est cum aliquo identificatum, ab ipso separari. Scio responderi huiusmodi formalitates identificatas dependent à connotatis non separari quod entitatem, sed separari quod formalitatem ablati connotato, quia tantum sunt quod formalitatem, quando adest connotatum, à quo tanquam à conditione dependent. Super se deo modo huc solutionis, quia haec de connotatis doctrinā multis locis occurrit impugnanda, ideo ne pafim eadem argumenta contra illam referem, ex professo placuit illam cuertere, vbi proprium sibi locum vendicat, videlicet in relationibus, ex quibus ad alias materias, quibus his connotatis recentes abutuntur, dimanauit. Ideo illam impugno Controu. 9. Metaph. Punct. 5. §. 2.

S. II.

Natura confituitur vniuersalis & una per abstractionem formalē seu cognitionem præcindentem.

V T propiis ad veritatem accedamus præmittenda est duplex præciso, quam circa gradus metaphysicos & formalitatis diuersas eiusdē physica entitatis authores meditantur. Quædam dicitur præciso obiectua ex vi cuius intellectus attingit formalitatem aliquam, quin eadem cognitione attingat formalitatem cum illa identificatum, v.g. formalitatem animalis non attacta ex parte obiecti formalitate rationalis. Alia est præciso tantum formalis, & ex parte actus, ex vi cuius attinguntur immediate, & per se omnes formalitatis, quæ intrinsecè sunt in obiecto, seu totum physicum obiectum, seu rotæ entitas physica, dicitur autem cognosci formalitas animalis & non formalitas rationalis, quia obiectum illud cognoscitur per operationes illas, quas intellectus attribuit animali, & non rationali, ex quo sit vt cognition illa attingat confusè obiectum illud in ordine ad hominem, & equum, & reliqua omnia, quæ sunt animalia, quin vnum animal ab alio animali discernat, & distinctè respectu omnium quæ animalia non sunt. De his Controu. 4. Metaph. Punct. 8. vbi ac curatè has præciones explico, & latè probo non posse dari præcisionem obiectuum inter predicata realiter identificata.

Fert communis Thomistarum sententia vniuersale fieri per actum intellectus obiectu præcindentem, ex vi cuius cognoscitur prædicatum hominis, quod est in Petro, & in Paulo

in Paulo abstractum ab omnibus differentiis individualibus, quin Petrus aut Paulus cognoscantur, neq; ex parte actus, neque ex parte obiecti, per quam cognitionem unita quæda rationis impingitur praedicto hominis quod est in Petro, & praedicto hominis, quod est in Iohanne, quia intellectus rationes hominis diuersas per individualia mediæ illæ cognitione adiunxit, & cognoscit ut unum simplex obiectum unitate non reali, sed ficta per illam cognitionem, quæ respicit tantum obiectum praedictam unitatem, non enim vndeumque attingit præcias rationes hominum, quæ sunt in individualiis, sed formaliter ut unam simpliciter rationem.

Opinio hec ex dupli capite mihi est falsa, primò, quia præciones supponunt obiectus, quas non dari probo. Controu. 4. M. taph. Punct. 8. Verumtamen quia familiaris est multis opinio, quæ has præciones defendit, placet his admissis de hac sententia iudicium ferre, & explicare quomodo iuxta illius principia assignanda sit vniuersalitas, seu forma, per quam natura constitutur formaliter vniuersalis. Suppositis ergo obiectus præciosibus, ex altero capite reiœcio praedictam sententiam, videlicet quia si è fundamento impingit naturæ illam rationis unitatem, ad quam terminetur cognitionis, quod sic probo. Ex eo tantum quod cognitionis terminetur ad rationes hominis, quæ sunt in Petro, & in Paulo quin attingat differentias individualiæ, omnes illæ rationes hominis apparent intellectui ab illa distinctione, seu diuisione: ergo apparebunt indistinctæ seu individualiæ, ergo omnes illæ obiectur per hanc cognitionem sic præscindentem instar vnius obiecti indistincti apti praedicari de quolibet individualiæ inferiori contento sub ratione hominis. Confirmatur: rationes hominis, quæ sunt in Petro, & in Iohanne differentiæ formaliter in ordine ad nostrum intellectum per differentias individualiæ, cum quibus sunt identificare: ergo ablati differentiis individualibus afferunt id, per quod rationes istæ inter se distinguntur: ergo ablati differentiis individualibus apprehenduntur instar vnius obiecti individualiæ: ergo præcisæ per hanc cognitionem abstractiæ apprehenduntur omnes rationes hominis ad instar vnius obiecti individualiæ: ergo vniitas illæ rationis superadditur his naturis, & absque illa per solam intellectus præciosum omnes rationes hominum, quæ in re sunt plures in pluribus individualiis contrasta in ordine ad nostrum intellectum apparent instar vnius obiecti apti praedicari de multis.

Dices per hanc præciosum seclusa vniitate rationis tenente se ex parte obiecti naturam non apprehendit ut unam positivam, sed tantum negativam, quia unitate non apprehensa non potest unum ut unum formaliter apprehendi, & vniuersale debet apprehendi formaliter ut unum unitate positivam, quia vniuersale formaliter, & positivam est unum. Equivocatione laborat praedictus discursus, confundit enim fieri vniuersale unum, & apprehendit ut unum, & fieri formaliter naturam vniuersalem unitate positivam, & apprehendit ut unum positivam unitate, quæ realiter distinguntur, per cognitionem enim per quam sit natura vniuersalis, & constituitur ut una unitate positivam extrinsecam, apprehendit tantum ut una negativam, eo enim ipso quod natura Petri, & Iohannis abstractatur à differentiis individualibus, & apprehendatur negativam ut una: resultat consequenter in illa denominatione cognitio, ut una, per quam denominationem constituitur formaliter positivam ut intellectum, & vniuersalem unitate, & vniuersalitatem positivam, quæ est cognitionis respiens tantum ut obiectum naturam negativam unam, hoc est, sine differentiis, per quas sit multiplex in ordine ad nostrum intellectum, & constituitur per se ipsum naturam vniuersalem, & ut unam unitate positivam extrinsecam, quæ est cognitionis. Quod si natura non tantum constituta sit vniuersalis, & ut una unitate, & vniuersalitatem positivam, sed etiam ut talis cognoscenda sit tenente se vniuersalitate, & unitate positivam ex parte obiecti, cognoscenda erit per aliam cognitionem reflexam terminatam ad aliam cognitionem præscindentem naturam à differentiis, per quam constituta fuit una, & ut vniuersalitatem & vniuersalitatem positivam, & cognita tantum est una vniuersalitatem negativam.

Dices, per cognitionem, per quam sit natura formaliter vniuersalis, debet cognoscari formaliter ut vniuersalis, & ut una unitate positivam, & ita non posse fieri vniuersalem per ipsam cognitionem tantum per formam, quia

cognitionis abstractum non terminatur ad se ipsam, & cognitionis, quæ cognoscitur natura ut vniuersalis, & ut una debet terminari ad unitatem, & vniuersalitatem. Reqd; inferres cognitionem, per quam sit vniuersale debere terminari ad unitatem, & vniuersalitatem, & ita utramque distingui à cognitione, per quam sit vniuersale, quia talis cognitionis non terminatur ad se ipsam, si probares cognoscendam esse naturam ut unam & vniuersalem unitatem, & vniuersalitatem positivam, ex cognitionis, per quam formaliter constituitur talis, quod mihi fallim est: censio enim ex eo quod natura cognoscatur ut una negativam, constituit formaliter unam positivam per ipsam cognitionem tantum per formam extrinsecam, quia sicuti esse plura, seu distingui per intellectum est cognoscere cum differentiis, per quas distinguntur, esse unum per intellectum erit cognoscere sine illis differentiis, quæ sunt rationes differentiæ ab aliis, sicuti enim per negationem distinctionis physice, sicut hæc importet aliquid positivum, sive negativum constitutum ens physice à parte rei formaliter unum sic per negationem distinctionis intentionalis constituitur ent intentionaliter existens unum, sive unum formaliter in ordine ad nostrum intellectum.

Ob hanc rationem dicunt nonnulli cognitionem factiūam vniuersalis esse cognitionem præciosum terminatam tantum tantum ad obiectum ad rationem illam, quæ à differentiis præscindatur, & non ad aliquam rationis unitatem, resultare tamen ex hac præciosione unitatem quædam rationis in qua formaliter constituitur vniuersalitas, & per quam natura formaliter constituitur vniuersalis & una formaliter unitate, & vniuersalitate positivam. Non probo hunc dicendi modum, quia ex cognitione tantum resultat in obiecto ad quod terminatur denominatione cogniti, quam non esse ens rationis, sed quid reale indistinctum ab obiecto quod denominatur, & ab ipsa cognitione denominante tantum formam, probo Controu. 12. Metaph. Punct. 5. Quod si velis supra hanc denominationem cogniti aliud ens rationis resultare ab illa distinctum, denominatione fundamentaliter erit huius entis rationis, & prior illa ac proinde antequam intelligatur hoc ensrationis, obiectum erit constitutum formaliter vniuersale. Si vero contendas ipsam denominationem cogniti esse ens rationis, & affirmes vniuersalitatem constitutæ in ente rationis, quia conflictit in hac denominatione, non à me dissenties in vniuersalitate assignanda, vterque enim dicemus constitutæ in extrinseca denominatione desumpta à præcione formalis, seu à cognitione, per quam natura sine differentiis cognoscitur, sed tantum inter nos erit dissensio circa naturam extrinsecam denominationis, quæ in hoc loco non est componenda, sed vbi ex professo de natura denominationis extrinseca disputatio instituetur, quam insituo citato loco.

Vidit Smigletius disp. 4. 15. q. 4. fol. 319. per abstractiōnem naturam ab intellectu fieri vniuersalem, quia per hanc abstractiōnem tollitur diuisio, seu distinctionis, quæ formaliter fit per differentias, quæ diuisione ablatæ natura manet una formaliter, & apta ut sit in multis, seu indistincta ad multa, quod est formaliter naturam manere vniuersalem, ne tamen in cognitione formaliter constitueret vniuersalitatem, asservat vniuersalitatem constitutæ in negatione differentiarum tenentium se ex parte obiecti, quæ essent rationes distingendi obiectum, si ex parte obiecti cognitiones tenerentur, seu si attingerentur cognitiones, quæ negationes non debent apprehendi, sed sufficit non apprehendi habitus positivus, videlicet differentias oppositis his negationibus, quia apprehensionis tantum requiritur ad ensrationis, quod per apprehensionem habet rationem entis, negationes autem cum non sint entia, sed esse illarum sit non esse, non agent apprehensionem, sed posse fundamento absolutè conuenient. Sic in præsenti materia, positivam abstractionem, seu cognitionem terminatam ad rationem hominis, & non ad differentias formalitati hominis positivæ cognitæ conuenit ex parte obiecti negatio differentiarum individualium. Eadem ratione, positivam tantum conditione terminatam ad animal secundum se, & non ad aliquam differentiam specificam, ponitur ex parte obiecti cognitionis, videlicet animalis, negatio rationalis. Ex hac doctrina fundamentum desumptis subtilis quidam recentior ad assignandū duplex ens rationis, quoddam positivum factum per cognitionem positivam, quod omnes admittunt: aliud negativum,

G 4 quod

80 LOGICA. Controu. III. *De natura vniuersalis.*

quod siebat, quin cognosceretur per negationem cognitionis, supposita alia cognitione positiva terminata ad aliquid identificatum cum illo, quod non cognoscatur, quod siebat cum cognoscatur animal non cognito rationali, quia tunc negatio rationalis non existens ex parte obiecti, seu ipsum non existere rationale ex parte obiecti, erat opus rationis procedens ex eo, quod supposita tendentia cognitionis ad animal non daretur tendentia ad rationale, seu negatio tendentia ad rationale.

15

Adeò subtilis est hæc doctrina ut propriæ ipsius subtilitate euanescat. Ex eo quod cognito animali non cognoscatur rationale, non præscinditur in ipso obiecto realiter rationale ab animali, non enim vnum predicatum in se realiter ab alio fecatur ex eo quod vnum cognoscatur sine alio, sed tantum præscinditur in ordine ad nostrum intellectum, quod tantum dicit non esse cognitum per cognitionem, per quam cognoscitur animal: ergo si in animali esse cognitum per cognitionem, per quam non cognoscitur rationale, nihil aliud est, quam hanc cognitionem terminari ad animal, & non ad rationale, quod non distinguitur ab hac cognitione, quia hæc cognitione per se ipsam habet terminari ad animal, & non terminari ad rationale, sic in rationali non cognito, esse præcūsum ab animali, quod cognoscitur, quod est non esse cognitum per cognitionem, per quam cognoscitur animal, dicit cognitionem terminatam ad animal non terminari ad rationale, quod non distinguitur ab ipsa cognitione, quæ per se ipsam habet terminari ad animal, & non terminari ad rationale. Stat ergo animal constitui præcūsum à rationali, & sine differentiis in ordine ad nostrum intellectum per cognitionem terminatam ad animal, & non ad rationale, ex vi cuius reatur in animali denominatio cogniti, quæ non resultat in rationali per quam denominationem existentem in animali, & non in rationali constituitur animal, cognitum indiūsum in species, ad quas contraheretur per differentias, quod est constitui vnum, quia vnum & indiūsum sunt idem. Stat ergo absque vila rationis distinctione præcūsum per præcisionem naturæ à differentiis, per quam natura cognoscitur negatim ut vna constitui vniuersalem, & vnam formaliter vnitate extrinsecu positivam.

16

Obiicies: esse vniuersalis est cognosci: ergo non potest esse natura formaliter vniuersalis, & potius vna, quin cognoscatur formaliter ut vniuersalis, & ut vna vnitate positiva. Respondeo esse vniuersalis constitui per cognitionem tanquam per formam, non vero per obiectum cognitionis: ex eo enim quod cognoscatur natura, quæ in se est multiplex, negatiuæ vna constituitur per cognitionem, quæ ita cognoscitur positivæ vna. Ad argumentum in forma respondeo: esse vniuersale vniuersalitate, & vnitate positivæ, est cognosci vniuersalitate, & vnitate positivæ tenente se ex parte obiecti, nego antecedens: vnitate, & vniuersalitate negatiuæ tenente se ex parte obiecti, quod per ipsam cognitionem tanquam per formam habet vnitatem, vniuersalitatem positivam, concedo antecedens: deinde nego consequiam.

17

In sententia præscindente tantum ex parte actus, & non ex parte obiecti, vniuersale constitui per ipsam formalem præcisionem, seu cognitionem terminatam ad indiūsum in ordine ad connata similitudinē, per quam omnia cognoscuntur instar vnius naturæ vnitate negatiuæ, & constitutum positivæ vnam naturam vniuersalem vnitatem, & vniuersalitate positivæ eisdem rationibus defenditur, quibus eadem conclusionem propugnauit iuxta opinionem obiectivæ præscindente; inquit ex his qui præcisions obiectivas defendunt, fere omnes docent vniuersale constitui per vnitatem, & vniuersalitatem rationis, ex illis vero qui tantum præcisions formales, fere omnes assertunt vniuersale constitui formaliter per ipsam cognitionem.

18

Obiicies: Forma vniuersalis est cognitione: ergo forma vniuersalis, seu vniuersalitas datur à parte rei. Sed natura seu materia vniuersalis datur à parte rei ex parte rei, quod omnes Doctores vniuersales negant. Respondeo Doctores negare dari vnam naturam physicæ multis communem independenter ab intellectu, & independenter ab isto dari vniuersale: non tamen negant dari à parte rei vniuersale

constitutum per intellectus operationem à parte rei existentem, quod probat obiectio, & absque illa repugnanti concedo.

Obiicies secundò: cognitione est singularis: ergo non potest constitui vniuersale. Distinguo antecedens: est singularis entitatiæ, & physicæ, concedo: in repræsentando, nego: quia non tantum repræsentat vnum, aut alterum singulare, sed plura inter se confundit, ratione cuius, esti entitatiæ sit singularis, dicitur vniuersalitas, & vniuersale constituit, ut expressè docuit S. Thomas opus, 55, per hæc verba. *Est enim (de vniuersalitate loquitur) in solo intellectu singularis, & est vniuersalus in quantum habet rationem vnius forme ad omnia indiūsum, que sunt extra animam prout aequaliter est similitudo omnium.* Mitto eandem obiectiōem posse fieri contra illos, qui vnitatem rationis fingunt ad vniuersale constitutendum, quia illi vnitatis ficta, erit in se singularis & determinata facta per hanc numero cognitionem determinatam.

Obiicies tertio: vniuersalitas constituit in cognitione: sed cognitione, per quam fit vniuersale specificum hominis differt in specie à cognitione, per quam fit vniuersale specificum equi: ergo species hominis, & species equi in ratione specierum, & vniuersalium non tantum differt in numero, sed etiam in specie. Retorquo argumentum ad illos, qui per ens rationis vniuersale constitutunt cognitiones terminatae ad rationem hominis, & ad rationem communam equi distinguantur in specie: ergo vniuersitas rationis, quæ ex illis resultant, distinguantur in specie, quia quoties cognitiones factiæ entium rationis specie differunt, entia rationis per illas facta specie differre necesse est. Nonnulli consequentiam concedunt, qui tenentur assertere nullam dari speciem vniuersalitatis, quæ sub se duobus indiūsum continetur, sed hæc omnia inter se specie differre, sicuti de Angelis dici solet. Verumtamen leui arguendo in hanc difficultatem se coniuncti, facile enim respondetur, cognitiones illas differre specie physicæ, seu quatenus sunt vniuersalitates, seu rationes confundendi, & repræsentandi plura indiūsum instar vnius obiecti, quia sicuti cognitione respondens huic voci *bono* confundit, & per modum vnius representat omnia humana indiūsum, cognitione respondens huic voci *equus* confundit, & representat omnia equina indiūsum, & ita tantum differunt quasi materialiter in ratione confundendi, & adiuvandi, quæ ad vniuersalitatem pertinent.

Obiicies quartò, contra id, quod diximus cognitionem, per quam fit vniuersale vnum, non exprimere vnitatem tenentem se ex parte obiecti. Diuisio mentis Logica est cognitione exprimens pluralitatem tenentem se ex parte obiecti: ergo vnitio mentis Logica debet exprimere vnitatem ex parte obiecti. Respondeo, non omnium diuisiōnem Logican exprimere pluralitatem ex parte obiecti, ut patet in diuisione totius in partes Metaphysicas, quæ nullam pluralitatem obiectuum important, genus enim & differentia, in quæ diuidit species, ex parte obiecti idem formaliter dicunt, quod species ipsa. In diuisione ad indiūsum argumentum conficio, sicuti enim per actum diuidendi non repræsentantur membra diuidentia ut diuisa, seu ut membra diuidentia, sed secundum se, & per illum actum constiuitur extrinsecè diuisa, seu membra diuidentia, sic in indiūsione, seu adiunctione intellectus non repræsentant illa, quæ sunt diuisa, & vna formaliter ut vna, sed tantum fundamentaliter, & constitutur formaliter, ex parte actum positivæ vnum, & indiūsum, seu vniuersale.

Obiicies quinto, ad probandum nimiam similitudinem operationem non sufficere, ad hoc ut intellectus cognoscens simul plura indiūsum illa inter se confundat, & instar vnius apprehendat. Nimia similitudo tantum potest deferri ut intellectus successiæ videt duo indiūsum illa confundat, ita ut cum hoc tantum videat, non valeat discernere, an hoc vel alterum videat, non tamen potest esse in causa, ut intellectus simul cognoscens vnum, & alterum non discernat inter hoc & illud, & cognoscat hoc ab illo distinguiri, ut patet in quibuscumque indiūsum inter se similibus, in duobus ovis, v.g. quæ si successiæ oculis obiiciantur, non poterit intellectus discernere, an idem bis proponatur, an vero ante vnum, & modò alterum videat: at vero ut primum simul obiiciantur, vnum ab alio discerneret. Respondeo nimiam similitudi

similitudinem posse deferire ut intellectus non discernat illa individua, etiam dum actu vtrumque simul cognoscit, quod obiectio non impugnat. Exemplum additum ad rem non est, quia quando duo individua corpora intuituē videntur, apparent in diuersis locis, & ita quantumvis similia sint, ex praeficiarum definitione, distinguuntur ab intellectu quod si penetrata apparerent, tanto poterat esse similitudo, ut postquam vtrumque simul intellectui obiceretur, non valeret intellectus vnum ab alio secernere. Ita fore credo, si duo oia omnia aquila oculis obicerentur, in quibus vnum ab altero sensus, neque intellectus discerneret, sed vtrumque instar viuis apprehenderet.

P V N C T V M . V.

De materia universalis, cui contingit unitas.

§. I.

Iuxta obiectum praescindentes rem dirimo.

VT vniuersalis essentia, magis innotescat, explicanda est natura, qui tanquam subiecto contingit vniuersalitatem, sive haec in unitate rationis, sive in cognitione consistat, quod in opinione non praescindit ex parte actus, etiā faciliè dicatur esse collectionem individuum, non sine difficultate videtur posse defendi. Meum est explicare quomodo iuxta hanc sententiam formaliter, & non obiectuē praescindenter, quam amplectio, res sit componda. Cum vero gratis in favorem communis sententiae, obiectuē praescindentes suscipiter explicandam vniuersalitatem, iuxta vtramque sententiam, iam tenet difficultatem hanc in vtrique explanare, quae non minus, in modo forsan magis obiectuē praescindentes virget, quam tantum ex parte actus præcisions admittentes.

Vulgo dicitur iuxta obiectuē praescindentes intellectum per cognitionem praescindenter, quā non artigunt differentias, attingere formalitatem quandam realem indiuisibilem potenter contrahi secundum se totam ad quodlibet inferius, & ad omnia, quae sub illa continentur, ita ut per cognitionem, quā abstrahitur animal ab omnibus differentiis, & speciebus cognoscatur vnum indiuisibile sentiendi principium, quod idem secundum se totum reperitur in homine, & idem secundum se totum reperitur in Petro, & modo ad hanc speciem, modō ad illam indiuisibiliter sumptum contrahi potest, quia seclusis differentiis nullum est principium, per quod differunt diuersae rationes animalis, sed omnes sunt vnum eā ratione, quā sine differentiis constituantur, & quia per rationem tantum rationes illae sunt extra differentias, per rationem tantum dicuntur habere unitatem.

Sententiam efficacissimè impugnari, mihi semper suau, nonnulla non leuis momenta contra illam expendam. Nihil est in Petro, quod realiter sit in Paulo: ergo implicat conceptus quidam obiectuē, qui secundum totum id, quod importat, possit praedicari de Petro, & possit praedicari de Paulo. Antecedens probauit Controu. 4. Metaphys. Punct. 3. vbi probauit omnia, quae sunt in Petro, esse identificata cum differentiis individuibus Petri. Consequentiam probo. Conceptus obiectuē potest praedicari de Petro, & Paulo debet esse in Petro, & in Paulo: sed nullus conceptus, qui est in Petro est in Paulo: ergo nullus conceptus, qui praedicatur de Petro, & est in Petro, est in Paulo: ergo nullus conceptus, qui est in Petro, & praedicatur de Petro, potest praedicari de Paulo, cum nullus conceptus, qui in Paulo non est, possit de ipso praedicari. Dices posita abstracione resultare rationem omnino eandem, & communem Petri, & Paulo. Contra: posita abstracione non resultat in obiecto identitas aliqua realis, quia abstractio non immutat obiectum realiter: ergo tantum resultat identitas intentionalis vel rationis. Sed hæc non potest deferire ut veriscentur de eodem subiecto illa, quæ soluta hac unitate rationis non habebant physicam identitatem: ergo unitas rationis non potest deferire, ut rationes, quæ illa seclusa realiter non identificantur cum subiecto, de illo identificantur. Huc vtrique legitimus est discursus, primum enim antecedens, & consequens ex illo illatum,

admittunt Doctores, cum quibus agimus, & per se notum est recognitionem obiectum relinquere in se ipso inuiariatum, ut contra recentiores supradictos ostendimus. Secundum antecedens est manifestum, quia verificatio sumitur ex identitate reali, quæ est inter subiectum & prædicatum, & non ex identitate, quam ego fingo, quantumvis enim ego per apprehensionem, vel quomodo cumque fingam hominem identificari cum equo, tertium illud fictum ex homine, & equo, neque de homine, aut de equo verificari poterit, neque poterit verificari hominem esse equum, aut equum esse hominem. Consequens est legítima: Pergo vterius: sed illa ratio hominis una per rationem, & multiplex realiter secundum totum id, quod dicit, non identificantur cum Petro, & Paulo, quia includit rationem hominis realiter identificantam cum Petro, & non identificantur cum Paulo, & rationem hominis identificantam cum Paulo, quia non identificantur cum Petro: neque aliquid in illa ratione vna per intellectum repetit, quod indiuisibiliter cum vtrique identificantur, quia rationis unitas cum nullo identificantur, & obiectum vnum identificantur cum Petro tantum secundum rationem hominis à Petro abstractam, & cum Paulo tantum secundum rationem hominis à Paulo abstractam, quia realiter distinguuntur: ergo nihil est in illo obiecto vno, quod indiuisibiliter possit prædicari de Petro, & Paulo.

Vrgeo, nihil est in Petro, aut in Paulo quando datur ratio hominis abstracta ab illis, quod non sit, quando deficit abstractio: sed quando deficit abstractio nihil est in Petro, quod sit commune Paulo, aut realiter identificantum cum Paulo: ergo neque quando abstractio adest: ergo adhuc posita abstractione, nihil datur, quod secundum eandem indiuisibilem rationem possit de indiuisiblē diffiniētis prædicari. Idem infero in ratione generica respectu differentiarum, nihil enim potest includi in ratione animalis abstracta, quod secundum eandem rationem indiuisibilem prædicetur de homine, & equo.

Rursus si vna ratio indiuisibilis abstracta esset communis omnibus, secundum eandemmet indiuisibilem rationem ratio omnium hominum prædicaretur de Petro, & in Petro esset ratio aliqua, quæ eadem indiuisibilis esset in reliquis omnibus indiuisibus, & quodlibet indiuisendum in quocumque alio suam naturam agnoscet, quam ab ipso posset repetrere, & aliud reddere non debet, quia eodem iure illi competebat, potius posset respondere, quod petis intus habes, quia eademmet natura propria Petri, quæ esset in Ioanne, esse similiiter propria Ioannis, & esset similiiter in Petro, esset enim in vtrique, & vtriusque esset propria, quatenus propria cum alieno opponitur & neutrius propria diceretur, quatenus proprium opponitur communi, illa enim natura communis esset vtrique indiuisiduo.

Ob hanc rationem, cetero adhuc in opinione praescindente obiectuē cognitionem terminatam ad conceptum hominis respicere tanquam subiectum unitatis, per quam constituitur vniuersale, sive haec sit ens rationis, sive ipsa abstractio realis, rationem hominis, quæ est in Ioanne, & aliam rationem hominis, quæ est in Petro, & sic alias rationes hominis dispersas per omnia indiuisida, quæ in se etiam secundum illas formalitates, ratione quarum terminant cognitionem, realiter non identificantur, etiam si illa à differentiis mente praescindantur, & per cognitionem identificantur unitate extrinseca, quæ a cognitione non distinguuntur secundum veriorem sententiam, quam ut veriorem tradidi, ex vi cuius naturæ illæ cognoscuntur ut vnum obiectum unitate negatiua, quia ex copiæ, quod intellectus non percipiat illarum differentias indiuisiduales eas omnes inter se confundit, & eodem modo se habet circa illas, ac se habet sensus circa duo obiecta omnino similia, & aequalia penetrata, in quibus non discerneret vnum ab alio, & eodem modo se habet in ordine ad obiecta distinguenda, ac si vnum tantum videat obiectum, licet in re attingeret. Confirmatur: materia illa, cui superadditur unitas intentionalis, seu facta ut constituta ab unitate illi superadditâ non est vna, sed multiplex. Sed natura, quæ subternitur unitati, ut distingueatur ab unitate terminat cognitionem per quam sit vniuersale: ergo natura multiplex, quatenus est multiplex realiter terminat cognitionem, per quam illi superadditur unitas intentionalis: seu rationis. Major ab

ab omnibus admittitur: Minor facillimè probatur: Cognitio, per quam natura sit vna (esto ad vnitatem terminetur, quod mihi falsum est) non tantum terminatur ad vnitatem, sed concrenum vnum; quod essentialiter dicit subiectum, cui substernitur vnitatis, quatenus ab vnitate distinctum: ergo natura, cui accedit vnitatis, quatenus ab vnitate distincta terminat cognitionem, per quam sit vniuersale: ergo natura vt multiplex realiter per se ipsum terminat cognitionem, per quam sit vniuersale, licet terminet eandem cognitionem, vt vna per rationem, quod ego iudico verum non esse, quia in mea sententia cognitionis, per quam sit vniuersale, constituit naturam ve vnam, non vero ad illam vt vnam terminatur.

7 Obiectio: natura adhuc vt distincta ab vnitate, & vt illius subiectum, non terminat cognitionem, per quam sit vniuersalis, secundum differentias, sed secundum praedicatum abstractum à differentiis: ergo non terminat naturam vt multiplex: Probo consequentiam; non potest terminare cognitionem vt multiplex, & vt distincta, quin terminet secundum illam rationem, quia est multiplex, & distincta: sed est multiplex & distincta secundum differentias: ergo si non terminat cognitionem secundum differentias, sicuti de facto accidit, non terminat cognitionem quatenus multiplex & distincta. Respondeo concedendo antecedens, & negando primam consequentiam; deinde concedo maiorem; & distinguo minorem: natura est multiplex & distincta secundum differentias: in ordine ad nostrum intellectum concedo; in se est multiplex, & distincta per differentias, subdistinguo: per differentias tantum, nego; per differentias, & per se ipsum, concedo, qualiter enim formalitas, quae abstrahatur à Petro, etiam ratione entis secundum se per se ipsum habet non esse in Ioanne, licet in ordine ad nostrum intellectum, secundum illam formalitatem præcisam non dicatur distincta, quia intellectus noster distinctionem, quam habet Petrus à Ioanne secundum quamcumque formalitatem, quam in se includit tantum attribuit differentiae individuali.

8 Ex quo sit intellectum nostrum cognoscere rationem hominis, quæ est in Ioanne præcisæ differentiis individualibus, cognoscere has rationes formaliter vt distinctas in se, seu secundum formalitates, quæ per se ipsas important distinctionem, licet non illas cognoscit vt distinctas in ordine ad intellectum, hoc est, secundum formalitates, quibus intellectus distinctionem attribuit, quod solemus explicare docentes intellectum cognoscere rationes has vt distinctas negatiæ, & non positivæ. Ex hac doctrina facile distinguitur consequens eodem modo: ergo si intellectus non cognoscit differentias, non cognoscit naturas vt distinctas in ordine ad intellectum, concedo consequentiam; vt distinctas in ordine ad se, nego consequentiam.

9 Ex his inferes cognitionem, per quam sit hoc vniuersale animal terminari ad formalitatem animalis, quæ est in homine, & ad formalitatem animalis, quæ est in equo, & in aliis speciebus, vt inter se distinctis realiter, quibus tribuit vnitatem extrinsecam sive rationis. Si vero difficile percipiatur præcisæ differentiæ individualibus adhuc naturas inter se distingui hanc difficultatem secum fert opinio obiectuæ præcindens, quam ego non amplector; sed latè impugno in Metaph. Contro. 4. Punct. 8. Quomodo autem conceptus animalis in se includens animalitatem equi distinctam ab homine possit prædicari de homine, & conceptus hominis includens humanitatem Petri distinctam à Ioanne possit de Ioanne prædicari. dicam postea, dum explicem quomodo conceptus hominis, qui iuxta opinionem præcindentium formaliter dicit aggregatum omnium individualium, possit de Petro, & de quocumque individuali prædicari.

S. II.

Iuxta præcindentes rationes formaliter questionem definitio.

10 **E**x hac doctrina necessario inferitur quid dicendum. Est iuxta opinionem præcindentem tantum ex parte actus, & non ex parte obiecti, quam ego constanter defendo. Affirmo in mea sententia formaliter tantum

præcindente cognitionem, per quam sit vniuersale terminari ad collectionem omnium individualium, quæ sub illa ratione communis continetur dicuntur, quæ omnia confusa cognita in ordine ad connata communia, & similiis instar vnius naturæ cognoscuntur, & extrinsecè per ipsum cognitionem vnum vniuersale denominantur. Hæc opinio est Nominalium, quos optimè vindicat Hurtad. à calumnia, quæ illis imponitur, videlicet ipsos negat conceptus vniuersales, & tantum vniuersalia in rebus constitutæ. Tribuitur etiam D. Thomæ, quem cum Nominalibus sentire contendit Hurtad. & plura illius testimonia refert, consertque cum Nominalium testimoniis, ex quibus vnum tantum dabo, in quo videtur nostram sententiam, expressæ ab Angelico Doctore fuisse traditam. Sic ille Opus. 55. Hæc autem similitudo sive species existens in anima est vna numero, & singularis, eius tamen vniuersalitas non ex eo, quod sit in anima, sed ex eo, quod comparatur ad plura singularia eodem modo se habentia opinata (hoc est cognita) eodem modo. En afferit Angelicus Doctor vniuersalitatem esse ex eo, quod cognitionis terminatur ad plura singularia cognita eodem modo, hoc est, similiis inter se. Eandem opinionem Hurtadus attribuit Patri Suario Disput. 5. Metaph. sect. 10. subsect. 2. vbi illam tenaciter amplectitur, candemque defendit Ariaga disp. 6. Logica sect. 4.

11 Ad huius opinionis faciliorem intelligentiam breuiter explico, de quo latè Contro. 4. Metaph. Punct. 8. quid sit rem confusa, quid distincte cognoscere. Res confusa agnoscitur, quando ex vi illius cognitionis non potest decerni ab alia, quæ per eandem cognitionem attingitur, quod contingit, quando duas entitates, quas cognitione confundi dicimus, & instar vnius attingi, cognoscuntur per connata communia, & inter se similia, exempli gratiæ cognosco hominem, & equum per connata similia, videbæ sensationes, quæ similes in vitroque reperiuntur, tunc dico cognoscere animal, quod est confundere hominem, & equum, & vitroque confundere vnum respectu alterius, quia ex vi illius cognitionis non valeo hominem ab equo distingere, neque equum ab homine, quod faceret si hominem non per sensationes, quas habet, quibus alia similes in equo correspondent, sed per intellecções cognoscere, quibus alia similes in equo non reperiuntur; tunc enim in ordine ad has operationes hominem ab equo distinguerem, seu hominem in ordine ad equum distincte cognoscere. Ex hoc sit posse idem obiectum confusa, & distincte cognosci per eandem cognitionem in ordine ad diuersa extrema, eum enim cognoscere hominem simili cum equo per operationes sentiendi, & dico cognoscere animal, confundo hominem cum equo, in quo sunt operationes similes illis, per quas hominem cognosco, & illum distinguo à lapide, in quo similes operationes non reperiuntur. Hac ratione dico per cognitionem, quæ apprehendo animal non apprehendere distincte vt rationem hominis, quia etiæ illam apprehendam, illam confundo cum equo, qui non est homo, quæ etiam ratione prædicatum animalis, quod est homo, confundo cum equo, quia tamen non illud confundo cum aliquo, quod non est animal, sicuti confundo hominem cum aliquo, quod non est homo, dico distincte cognoscere animal, & confusa cognoscere hominem, licet animal sit identificatum cum homine, & ipsum hominem in ordine ad eadem obiecta eodem modo cognoscatur, animal enim identificatum cum homine cōfunditur cum animali equi, & cum equo, & distinguitur ab omnibus, quibus non conuenit ratio animalis, quod etiam conuenit homini quatenus significare per hunc conceptum animal, ex vi cuius tantum confunditur cum equo, & aliis speciebus, quibus conuenit ratio animalis, & distinguitur à lapide, & ligno, & reliquis omnibus, quæ animalia non sunt. De hoc latius loco citato.

12 His positis, dico vniuersale specificum, v. g. homo includere pro materiali Petrum, & Ioannem, & reliqua individualia, in quibus ratio hominis reperiatur, quæ omnia individualia tantum per formam extrinsecè denominantur vnum homo, & vnum vniuersale per cognitionem, quæ omnia apprehenduntur in ordine ad operationes similes in omnibus, per quam cognitionem confunduntur inter se omnia individualia cognita, & omnia illa propter nimiam connatorum similitudinem instar vnius cognos

cognoscuntur, ita ut tantum possit intellectus omnia simul sumpta discerner ab illo individuo, in quo similes rationes non inveniuntur, verbi gratia ab hoc equo, non verò possit in ipsis individuis vnum ab alio discernere, nec possit intellectus dicere an plura, vel pauciora cognoscet, cum nihil representatur in omnibus, quod propter nimiam similitudinem in quolibet illorum non videatur reperiri, est enim cognitio illa cuiusdam obiecti veluti definitiū in toto illo obiecto, quā in qualibet parte illius, seu in tota individuorum collectiōne, quā in quolibet individuorum contento sub illa collectiōne, ratione cuius similitudinis, seu distinctionis in ordine ad nostrum intellectum, tota illa collectiōne appetit instar prædicabilis secundum se totam de quocumque individuo, etiam tamen de quocumque individuo possit prædicari secundum rationem inadiquatam, in qua cum illo identificatur, ut postea dicam. Explicatā iam materiā vniuersali specifici, faciē vniuersale generici materia innotescit, sicut enim vniuersale specificum hominis sit ex collectiōne individuorum, quae sub hominis specie continentur, & vniuersale specificum equi ex collectiōne individuorum, quae continentur sub specie equi, & sic de aliis speciebus, vniuersale genericum sit ex collectiōne individuorum, ex quibus sunt species, verbi gratia hoc vniuersale animal ex his individuis hominis, ex quibus sit species hominis, & ex individuis equi, ex quibus sit species equi, & sic ex omnibus individuis contentis sub ratione communis animalis. Quae omnia individua dicuntur vnum animal ex vi cognitionis, quā attinguntur in ordine ad operationes similes in quolibet illorum respectas, ex vi eius omnia inter se confunduntur, & tantum distinguuntur à reliquis individuis, & speciebus, in quibus ratio animalis non reperitur, videlicet à ligno, & lapi- de. Secundum hunc discurrendi modum materiā vniuersalis specifici, & differentialis, videlicet hominis, & rationalis non distinguuntur, quia vtrumque vniuersale relipit eadem individui tanquam inferiora, quorum collectiōne vtrumque dicit pro materiali, distinguuntur autem vniuersalia, quia rationale tantum connotat ratiocinationes, quorum sit principium, sicut animal tantum connotat sentientias, homo autem connotat sentationes, & ratiocinationes tanquam procedentes ab uno principio individuabiliter significato, quod est homo.

Materiam vniuersalis esse collectiōne omnium individuorum iuxta non præscindentes obiectū eisdem rationibus probatur, quibus probauimus materiam vniuersalis, esse collectiōne rationum abstractarum, & non vnam simplicem rationem abstractam in opinione obiectū præscindentium. Secundū specialiū probatur iuxta principia huius sententia. Ablatā vna ratione præcisā ex parte obiecti nihil potest intellectus obici, quod antecedat unitatem, quā in cognitione consistit, præter individuum aliquod, vel plura, que simul cognoscantur, sed vnum individuum est materia apta ut fiat vniuersale multis communis, neque ut illi tribuatur vnitatis extrinsecas, sicutdem illam habet intrinsecam in se ipso: ergo illud, quod obicitur tantum potest esse individuorum collectio, seu plura individua habentia operationes adeo inter se similes, ut in ordine ad illas, possit intellectus instar vnius obiecti individui ea omnia individua cognoscere. Confirmatur per vniuersale constitutur vnum, & individuum illud, quod à parte rei erat multiplex, & diuisum antecedenter ad cognitionem, per quam fiat vniuersale: sed à parte rei antecedenter ad cognitionem per quam sit vniuersale tantum erat collectio individuorum, quae dicit plura individua inter se diuisa: ergo tantum hæc individuorum collectio fieri possit vna & individua, seu vniuersalis.

§. III.

Argumenta soluta.

Occurrunt nonnulla soluenda argumenta contra doctrinam traditam, quibus solutis illius veritas clarius elucet.

Obiectus primò. Collectio individuorum non potest predicari de quolibet individuo, seu inferiori contento sub vniuersali: sed vniuersale prædicatur de quolibet infe-

riori sub illo cōtentō: ergo vniuersale non dicit totam collectiōne individuorum, seu inferiorum, quae sub continet. Idem argumentum sit contra doctrinam traditam iuxta opinionem obiectū præscindentium, quorum vniuersale diximus continere plures rationes abstractas inter se distinctas, quarum collectio de nullo inferiori potest prædicari. Respondeo vniuersale prædicari de omnibus individuis non secundum se totum, sed secundum aliquam partem sui, quae appetit instar totius, quia intellectus non decernit inter partem, & totum, propter confusionem partium vniuersalis, videlicet singulorum individuorum cum toto vniuersali, seu cum tota collectiōne individuorum: collectio enim illa, ut suprā dicebam, representatur quasi definitiū modo, ita ut non magis appetere videatur in tota illa simul sumpta, quā in qualibet parte illius, representatur enim qualibet pars sine ratione per quam in ordine ad intellectum distinguitur à compare, & ita ut non distincta ex parte actus ab alia compare, & consequenter ut non distincta à toto, quia pars tantum differt à toto per aliam comparem, cum qua simul totum componit, & non cognitā alia compare ut distincta, nullum est caput, ex quo cognoscatur pars ut distincta à toto. Ad argumentum in forma respondeo: Collectio, quam dicit vniuersale non prædicatur de quolibet individuo: & qualiter, & quod modum prædicandi, nego: ratione materiæ, subdistinguo: secundum se totam, concedo: secundum aliquam partem sui, nego. Itaque collectio est prædicabilis de pluribus individuis, seu inferioribus secundum plures rationes, quas includit abstractas à pluribus inferioribus sive abstractione obiectuā, sive formalē, & est prædicabilis de quolibet individuo teorismi sumpto secundum rationem abstractam ab illo individuo, quæ in illa collectiōne includitur.

Obiectus secundū. Si in hac prædicatione Petrus est homo, non prædicatur vniuersitas illa singularium sicut materialiter, sed vnum tantum, quod identificatur cum Petro, prædicatio non erit vniuersalis, sed singularis. Respondeo in prædicatione naturæ vniuersalis de inferiori sub illa contento, prædicatum non retinere vniuersalitatem, quam antea habebat, sed contrahi subiectum ad rationem illam inferiorē, quā subiectum circumscribitur. Dicitur autem prædicatione naturæ vniuersalis, quia est prædicatum cuiusdam naturæ, quæ contingebatur in illo vniuersali, quod per aggregationem inferiorum erat constitutum, & quia eodem modo significatur iam contracta in actuali prædicatione, quo significabatur aggregatum, in quo contingebatur; in hac enim prædicatione Petrus est homo, ratio hominis identificata cum Petro, quæ tantum se tenet ex parte prædicati, eodem modo significatur, quo significabatur tota collectio hominum in hoc vniuersali specifico homo.

Obiectus tertius. In hac prædicatione Petrus est homo, tantum se tenet ex parte prædicati ratio hominis identificata cum Petro, & nihilominus est prædicatum vniuersalis: ergo hæc prædicationes Petrus est Petrus; Petrus est quidam homo; Petrus est hic homo, erunt prædicationes naturæ vniuersalis, quia illarum qualibet idem dicit ex parte prædicati, ac dicit propositione illa Petrus est homo. Respondeo prædictas propositiones non esse naturæ vniuersalis, quia non dicunt ex parte prædicati naturam identificatam cum Petro, quæ in vniuersali continget, eodem modo significatam, quo significatur omnis vniuersale homo, sed affectum signo particulari, aut demonstratio, quibus non afficitur prædicatum huius propositionis naturæ vniuersalis Petrus est homo. Adde in hac propositione prædicatum nominis præcisè quatenus significatur ex parte prædicati præscindere ex parte actus, vel ex parte obiecti eo modo, quo præcōnitiones admittuntur à differentiis individuabilibus, in illis vero non præscindere, quia signum particularē, & demonstrativum illas importat.

Obiectus quartus. Vniuersale est aggregatum omnium individuorum: ergo hoc complexum omnis homo erit vniuersale. Respondeo negando consequentiam, quia in illo complexo significantur singularia distincta inter se, quia complexum illud ratione signi omnis resolutur formaliter in istud, hic homo, & hic homo, & hic homo, &c. Sed instabitis etiam in aggregato, in quo nos vniuersale constitutimus, significantur individua ut distincta inter se: ergo eadem est ratio in utroque. Probatur assumptum: individua significantur, ut similia: ergo ut extrema distincta, relatio

15

16

17

enim similitudinis non potest esse nisi inter extrema similitudina. Respondeo in vniuersali non significari individua ut similia formaliter, & positivè, sed materialiter, & negatiuè, quia tantum significantur non differentia inter se propter similitudinem fundamentalē, quam habent, quae appetit veluti quādam identitas, cū propter illam non possit intellectus vnum individuum ab alio discernere.

P V N C T V M VI.

Dē aptitudine vniuersalis ad essendum in multis, & prædicandum de multis.

1 **T**homistæ ferē omnes, in quibus est Rub. q. 4. proem. n. 58. qui censem vnitatem vniuersalis esse ens rationis, eodem modo de aptitudine vniuersalis ad essendum in multis philosophantur, qui reiendi sunt rationibus infra dandis, & ex his, que contra illos de vnitate vniuersalis tradidimus. P. Fonseca, & alij, qui necio quam vnitatem multis communem naturæ intrinsecam meditabantur, aptitudinem ad essendum in multis eodem modo intrinsecam eidem naturæ largiuntur, qui eodem modo reiendi sunt circa præsentem difficultatem, quo reiecti sunt circa vniuersalis vnitatem. Hurtadus Arriaga, & ferē omnes recentes, qui afferunt vnitatem consilere in cognitione, in eadem aptitudinem constituit, afferuntque naturam esse aptam ut sit in multis, & ut prædictetur de multis dicere in natura denominationem quandam extrinsecam à cognitione desumptam. Quid in questione tantum de nomine sentiendum sit, paucis explicabo.

2 Dupliciter potest natura vniuersalis considerari apta esse in multis, aut actu in multis. Primo physicè, & realiter, secundò intentionaliter, seu in ordine ad nostrum intellectum. Dicam prius quid circa aptitudinem, & existentiam physicam sentiendum sit, & postea ad intentionalem procedam.

3 **S**it PRIMA CONCLUSIO: Existentia realis & physica naturæ vniuersalis in suis inferioribus conuenit illi realiter & physicè ratione partium quas includit. Ratio est, quia hæc existentia nihil aliud est, quam identitas singularium cum partibus materialibus vniuersalis: sed identitas non distinguitur ab ipsa natura identificata: ergo cū singularia, que identificantur sint realia; identitas singularium, quæ est existentia physica vniuersalis in suis inferioribus, ab ipsis singularibus non distingueatur, & eiusdem rationis erit cum illis. Consultò dixi hanc existentiam in multis vniuersali realiter conuenire ratione partium, & non ratione totius, quia cū totum non sit reale physique, sed tantum intentionale, nihil potest illi conuenire ratione sui independenter ab intellectu. Secundò, quia physicè totum nullam aliam habet identitatem cum partibus, præter illam quam singula partes habent cum inferioribus; eadem enim inferiora confusè cognita partes vniuersalis constitutur, & ex hac identitate partium cum inferioribus resultat totum dici cum illis identificari. Itaque sicuti singula individua, que in re erant plura, per abstractionem extrinsecè sunt vna natura vniuersalis, sic singula existentia individuum in se ipsis per abstractionem dicuntur vna aptitudo naturæ vniuersalis ad essendum in multis cum accommoda distributione, quæ de pluribus diximus prædicti. Ob hanc rationem doctè dixit Smigletius disp. 4. q. 4. 15. posita abstractione sequi ordinem, & aptitudinem naturæ ad essendum in multis, licet enim hanc aptitudinem habeat natura à parte rei, quia reuera est in multis; tamen non habet à parte rei aptitudinem per modum vniuersi, & cum multis, sed diuisa, & non vna: vnde hac aptitudo non est realis, sed rationis, quia est fundata in abstractione, que sit per rationem. Per rationem non ficta, sed intentionalis aptitudo intelligenda est.

4 **S**ECUNDA CONCLUSIO: Ad actum existendi in multis per identitatem propriæ loquendo nulla supponitur aptitudo, seu potentia, quia hic actu tantum dicit identitatem individuum, secum ipsis nulla autem entitas est potens identificari secum, quia identitas illi conuenit per suammet entitatem, ad quam in eadem entitate nulla potest potentia supponi. Sicuti de aptitudine ad existendum dicam Controu. 2. Metaph. quam dicam propriæ non esse potentiam, cū quælibet res per se ipsam existat, quod clarius cernitur in nostro casu; in quocumque enim statu

consideretur entitas, consideratur identificata secum ipsa, sic homo possibilis identificatur cum animali rationali possibili, & homo existens cum animali rationali existenti. Hæc de existentia physica naturæ vniuersalis in multis: venio iam ad existentiam intentionalem.

Duplicem existentiam intentionalem in inferioribus circa naturam vniuersalis contemplor. Prima, que sit per simplicem comparationem, quæ sine iudicio natura cognoscitur, instar relipientis inferiora de quibus potest predicari, que conuenientia folerat significari per hæc complexa, natura ad inferiora: natura cum inferioribus: natura in inferioribus, que conuenientia exprimitur quacumque realitati apprehensione, quotiescumque enim apprehendo patrem, apprehendo cum ordine ad filium, nullo iudicio intercedente; & cū quis dubitat an alia sint paria, apprehendit conuenientiam inter astra, & numerum patem, nullumque conficit iudicium, in modo saepe apprehendimus totam propositionem ab alio prolatam, & totum obiectum illius, & nullum iudicium ferimus de illo obiecto; postquam enim ego audio hominem dicentem, Petrus est, sapè obiecto apprehendo hæret intellectus, nullumque fert iudicium de obiecto proposito. Alia existentia intentionalis sit per comparationem compositam, que formaliter dicit iudicium, ex vi cuius enunciamus hoc esse illud. His præmissis rem definiō.

Sit TERTIA CONCLUSIO. Per puram abstractionem naturæ ad inferioribus, que iam præcognita supponuntur, natura sit apta, & proximè potens ut comparetur per simplicem comparationem ad plura individua. Probo hanc conclusionem: Ante ipsam comparationem nullus potest esse proximior naturæ status ad comparationem, quam status abstractionis, neque alijs actus immediatae simplici comparatione potest excogitari, quām status abstractionis: ergo per hanc abstractionem constituitur natura proximè potens comparari ad plura, seu esse in plurius per simplicem comparationem. Ex hac conclusione inferatur aptitudinem ad existendum intentionaliter in multis per simplicem comparationem esse realem intentionalem, siquidem identificatur cum abstractione, quæ est realis cognitionis.

QUARTA CONCLUSIO: Existentia naturæ vniuersalis in inferioribus per simplicem comparationem constituit formaliter in actu, quo intellectus naturam, quam iam à multis abstracterat ad eam comparat tanquam ad extrema, cum quibus habet conuenientiam, seu identitatem, quam intellectus per illum actum apprehendit, & non iudicat. Probo clare: esse in multis intentionaler, dicit ut illud esse in multis, quod in se habet obiectum, habeat in mea intentione, seu in meo intellectu: ergo dicit, quod ego illud cognolcam; ergo dicit meam cognitionem: ergo comparatio naturæ ad multa dicit meam cognitionem: ergo comparatio non composita, seu non iudicativa dicit cognitionem, quæ non sit iudicium: ergo dicit apprehensionem.

QUINTA CONCLUSIO. Hæc comparatio simplex naturæ ad multa, seu hac apprehensione, in qua sita est predicta comparatio non habet pro obiecto aliquod ens rationis, neque naturam abstractam respicit formaliter ut habentem ordinem seu relationem ad inferiora, sed tantum instar habent ordinem, seu relationem ad illam, eo modo, quo intellectus apprehendit Angelum non ut iuuenē, sed instar iuueni. Probo hanc conclusionem: comparatio naturæ superioris ad inferiora, quæ illam de his prædicto, ut cū dico Petrus est homo, Iohannes est homo, non habet pro obiecto aliquod ens rationis: ergo neque simplex; vtrique enim est inter obiecta identificata, neque maior ordi, seu relatione cognoscitur ex vi iudicij circa extremorum identitatem, quam ex vi apprehensionis circa eamdem identitatem: ergo sicuti iudicium fertur per comparationem compositam naturæ superioris ad inferiora absque vlo figura, sic potest dari apprehensione comparans naturam superiorem ad inferiora absque vlo figura. Ratio à priori est, quia neutra formalis comparatio respicit relationem aliquam formaliter ex parte obiecti, quæ est rationis, quia relatio realis inter extrema identificata nequit reperiri, sed tantum obiectum exprimit modo relatio representatum, quasi bis eadem individua cognoscerentur, semel confusè per modum vpius naturæ vniuersalis, & iterum distincte, ac si distinguerentur ab illo obiecto, quod confusè per eandem cognitionem representan-

repräsentatur, & à ratione, qua contingit in hoc iudicio homo est animal rationale respectu partium metaphysicarum hominis in quo semel ex parte subiecti confusè significantur per terminum homo, & iterum in eodem iudicio, ac si ab homine distinguenter, seu instar distinctarum ac homine distinctè significantur ex parte prædicari per terminum animal rationale.

9 **SEXTA CONCLUSIO.** Per existentiam intentionalem naturæ in multis per simplicem comparationem, eadem natura, seu idem vniuersale fit proximè potens esse in multis per comparationem compositam. Probo hanc conclusionem eadem ratione, quæ probauit tertiam. Ante ipsam comparationem compositam nullus potest excogitari status proximior ad illam, quam status in quo natura per simplicem comparationem cognoscitur in ordine ad individus neque alijs actus potest excogitari immediata comparatione composita, quam simplex comparatio: ergo per simplicem comparationem actualem fit vniuersale proximè potens prædicari de pluribus inferioribus.

10 **SEPTIMA CONCLUSIO:** Naturam esse actu in multis per comparationem compositam dicit actu prædicari de multis per prædicaciones, quibus dicimus Petrus est homo; Joannes est homo, & sic quæcumque alla inferiora de superiori naturæ prædicantur. Hac conclusio facilissime suadetur: Ese physice naturam in multis, est esse identificatam cum multis: ergo esse intentionaliter in multis est cognosci identificatam cum multis, ergo esse intentionaliter in multis per comparationem compositam, est cognosci in multis per cognitionem, qua sit compositio, seu iudicium: ergo dicit iudicium, quo natura prædicatur de hoc inferiori, & iudicium quo prædicatur de illo.

11 Ex his infero puram actualem abstractionem esse potentiam ad comparationem simplicem actualem, & hanc simplicem comparationem actualem esse potentiam ad comparationem compositam, & comparationem compositam esse ultimum actum vniuersalis, ex vi eius natura, quia erat indiuisa, & diuisibilis in plura, actu diuisa constituitur, & iam non rursus diuisibilis manet, sive quantitas diuisibilis in tres plamos, postquam in hos fuit diuisa iam non in eodem rursus manet diuisibilis: defructus ergo per actum existendi in multis vniuersalitas naturæ, quia per illum destruitur illius vniitas, & indiuisio, & fit diuisio, & multiplicitas eiusdem naturæ. Diuidi enim naturam in inferiora nihil aliud est, quam contrahi ad illa, & de eisdem prædicari. Ob eandem rationem destruetur vniuersalis vniitas per simplicem comparationem, si hæc fiat respectu singulorum inferiorum, vel omnium distributionis sumptorum, eo enim ipso, quod comparetur ad istud individuum ut constitutum à reliquis, contrahitur natura illa comparata ad illud, quod cum hoc individuo, seu inferiori identificatur, quod non potest esse vniuersale, quia tantum in hoc inferiori, & non in pluribus esse erit aptum. Facienda ergo est simplex comparatio naturæ abstractæ sumpta ad omnia inferiora collectiæ sumpta, nullæ factæ distributione partium naturæ vniuersalis ad singula individua per comparationem ad illa seorsim, seu distributiæ sumpta, quia hac comparatio facta destruetur vniitas vniuersalis naturæ, & iam hæc non manebit diuisibilis, sed diuisa in plura inferiora. Neque ideo nego posse naturam abstractam ab individuis immediate comparari ad singula individua, seu ad omnia distributiæ sumpta, sed affirmo huiusmodi comparationem non constitueri vniuersale prædicabile in ratione vniuersalis, potius illud destruere, & diuidere in partes, quas continet præcibiles, quilibet de inferiori, cum quo identificatur, quæ prædicabilitas non erit naturæ vniuersalis, neque superioris de inferiori, sed æqualis de æquali.

12 Placet etiam aduertere has potentias, & hos actus non ad estrictum ordinem actus, & potentia inter se habere, sicuti habent intellectus, & intellectio, & aliae potentiae cum suis actibus in quibus intercedit stricta dependentia actus à potentia, ita sine illa ille dari nequeat, sed laxiori quodam modo, ita ut simplex comparatio, quam dicimus esse actum puræ abstractionis, possit dari sine eo, quod talis abstractio præcesserit; & hæc comparatio ad omnia individua collectiæ sumpta, quæ dicitur potentia ad comparationem compositam, non necessarij illam debeat præcedere, quia potest intellectus affirmare Petrum esse hominem, & Joannem esse hominem nullæ præcedenti comparatione simplici. Assignatur autem prædictus ordo po-

tentia, & actus inter prædictas abstractiones, & comparationes, quia actus illi, quos potentias, seu aptitudines ad alios esse dicimus, plurimum ad illos conducunt, eis simpliciter neque ipsi, neque alij loco ipsorum necessarij sunt. Ob hanc rationem censendum non est cum aliis afferentibus hos actus, quos nos potentias, seu aptitudines cum communi sententia vocamus, non ita esse dicendos, sed tantum conditions applicantes naturam ex se intrinsecè potentem alios actus terminare proper identitatem, quam habet cum extremis, ad que per apprehensionem, vel iudicium cōparanda est, & extrinsecè à possibiliitate actum, per quos formaliter est comparanda, & à potentia intellectus ad illos actus, seu ad illas comparationes, formales elicendas. Tantum enim dicimus hos actus ad illos supponi, & fatemur non supponi ut potentias illorum strictè sumptas, sed illis potentiarum seu aptitudinum nomen sumus imperti, ut cum communi sententia loqueremur, neque renuemus concedere posuisse dici hos actus, qui ad alios supponuntur, supponi tanquam conditions applicantes obiecta, in que alia feruntur, verumtamen id non fert communis loquendus modus, cui standum est præcipue cum parum referat hoc, aut illo modo loqui.

13 Explicata iam vinitate, & aptitudine vniuersalis facile efficiuntur vniuersalis Metaphysici, & Logici deprehenditur, quam facile affigno in vitroque. De essentia vniuersali Logici, quam Metaphysici est vniitas, & existentia physica in multis per identitatem partium vniuersalis cum suis inferioribus, quia de essentia vniuersali vniuersalis est continere per modum vnius illa, que in inferioribus vt plura significantur: ergo de illius essentia est vniitas, & identitas cum inferioribus, que dicit existentiam physicam in inferioribus. Essentia vniuersalis Metaphysici dicit vnitatem, & aptitudinem ad essendem in multis per simplicem comparationem, quia vniuersale metaphysicum dicit naturam purè abstractam in ordine ad inferiora, per quam abstractionem constituitur proximè potens ordinari, seu comparari ad illa per simplicem comparationem, vt dicebam Conclusione 3. Essentia vero vniuersalis Logici, quod formaliter includit comparationem ad individua dicit naturam per apprehensionem comparatam ad collectionem individuum, per quam comparationem constituitur apta esse in multis per compositam comparationem, quod est naturam esse aptam prædicari de multis. Rectè ergo describitur vniuersale metaphysicum *enam aptum esse in multis* quod esse intelligendum est per comparationem simplicem ad quam ex vi puræ abstractionis vniuersale constituitur aptum, & vniuersale Logici definitur *enam aptum prædicari de multis*, cum qua aptitudine constituitur per simplicem comparationem, vt fatis explicui.

P V N C T V M VII.

An natura abstracta ab uno individuo sit vniuersalis.

Ratio dubitandi est, quia natura abstracta ab uno individuo videtur non posse habere vnitatem individualem, quia omnia, que ad individuationem pertinent supponimus, iam ab illa præcisa, neque aliquid habet per quod differat à naturis reliquorum individuum, unde omnibus talis natura communis videtur esse dicenda. Ex alio capite non appetit, quomodo possit esse vniuersalis, quia natura illa individua dicit ordinem, à quibus est abstracta: sed tantum supponitur ab uno individuo abstracta ergo tantum dicit ordinem ab unum individuum: ergo est vniuersalis, quia de ratione vniuersalis est dicere ordinem ad plura.

Non defuerunt, qui existimarent posse dari vnitatem quandam medium inter individualem, & vniuersalem, & hanc esse de mente Patris Soarij disp. 6. Met. feft. 1. n. 8. & 9. vbi assertur præter vnitatem individualem dari vnitatem formalem ratione distinctam, quia quoniam sunt modi divisionis, tot debent esse modi vnitatis: sed in rebus datur diuisio materialis, & formalis: ergo datur vniuersitas materialis & formalis. Insuper quia vniitas individualis non conuenit naturæ secundum se præcisæ, sed necessarij includit aliquid ratione distinctum, vt individua fiat, quapropter essentia abstracta ab individuis non includit vnitatem individui, etiam si includat vnitatem formalem seu essentiam.

3 Ceterum cum P. Suar. ibid. num. 10. & 11. afferat hanc vnitatem formalem non distingui ab individuali, neque ante intellectus operationem dari naturam vniuersalem, aut vnitatem multis communem, immo implicare naturam seu vnitatem esse realiter in individuali, & ab illis numero distingui, nullo modo potest afferere dari vnitatem medianam inter singularem, & vniuersalem, sed tantum loco citato intendit docere dari vnitatem quandam sumptam à tota entitate materialiter acceptam, & aliam non physicè, & realiter, sed metaphysicè desumptam à prædicatis essentialiter, & metaphysicè primò entitatem constituentibus, quia vnitas est prædicatum transcendentis, & ita tot debent dari vnitates, quod formalitates; quilibet enim formalitas ex modo, quo differt ab alia, eo habet vnitatem ab illa distinctam; & sicuti formalitates tantum ratione differunt, ita formalitates tantum habent vnitates ratione distinctas; & sicut prædicata essentialis metaphysicè rem constituentia tantum per rationem differunt ab eadem entitate physicè sumptu, sic vnitas realis illorum prædicatorum tantum per rationem differt ab vnitate totius entitatis materialiter sumptu. Dico vnitatem prædicatorum esse realem, quod intelligentem est de vnitatis omnium prædicatorum, quæ reperiuntur abstracta à Petro, Ioanne, & reliquis individualiis in hoc vniuersali homo, non quatenus omnes conficiunt vnam simplicem vnitatem multis communem, hoc enim habent extrinsecè ab intellectu, sed quatenus in se sunt entitatiè plures, quia sicuti in hoc complexo homo, quantumvis præciso fiat ex parte obiecti reperiuntur pro materiali plures rationes abstractas à pluribus individualiis, quas intellectus confundit, & adunat, sic reperiuntur plures vnitates transcendentes illas rationes abstractas, quas confundit intellectus, & facit extrinsecè in vnam simplicem vnitatem, in ordine ad ipsum confluere.

4 P. Hurtad. disp. 5. Metaph. sect. 9. & P. Smigletius disp. 4. quest. 4. num. 313. affirmant naturam abstractam ab uno individuali, ab omnibus, & pro omnibus esse abstractam. Apud utrumque hanc lego rationem: natura abstracta ab uno individuali cognoscitur sine vlla singularitate: sed natura cognita sine omni singularitate abstractur ab omnibus, quia abstractare est vnum sine alio cognosci: ergo natura abstracta ab uno individuali ab omnibus abstractur. Sic Hurtad. § 14. & Smigletius loco citato. Predicti autores in præsenti non attenè inspexere, quid sit intellectum vnum prædicatum ab alio abstractare, non enim abstractio dicit tantum vnum sine alio cognosci, quando enim cognoscere animal non cognito lapide, non dicit abstractare animal à lapide. Est ergo abstractare cognoscere vnum sine alio, quod cum ipso est identificatum. Vnde ab illo dicitur prædicatum abstractum, sine quo cognoscitur, & cum quo identificatur, quod nemo poterit negare. Ex hoc principio argumentum Hurtadi, & Smigletij folio, illudque in hos autores defuso. Soluo argumentum concedendo naturam abstractam ab uno individuali cognoscere sine omni differentia, & negando abstracti per intellectum ab omni, sed tantum ab illa, cum qua est identificata, abstractare autem ab omnibus, si cum omnibus est identificata. Argumentum defuso ex eadem doctrina: ab illo abstractur per intellectum entitas, cum quo identificatur: sed natura, quæ est in uno individuali tantum est identificata cum uno individuali; ergo etiam si cognoscatur sine omni differentia individuali tantum ab uno individuali, & tantum ab illius individuali differentia dicitur abstracti.

5 Vrgo eandem rationem. De illo tantum potest prædicari natura, quæ sine differentiis individualibus cognoscitur, cum quo realiter, & physicè identificatur: sed natura, quæ est in Petro quantumvis cognoscatur sine differentiis individualibus, realiter, & physicè tantum identificatur cum Petro, qui abstractio per intellectum non illi tribuit identitatem realem, quam in se non habet: ergo natura, quæ est in Petro quantumvis cognoscatur sine omnibus differentiis individualibus, tantum potest prædicari de Petro: ergo natura abstracta ab uno individuali non est vniuersalis. Liqueat conclusio ex tota doctrina tradita de natura vniuersali, illiusque formâ, & materiâ. Hoc vniuersale homo continens naturam Petri, & Pauli, & aliorum individualium non prædicatur de Petro secundum eandem rationem, secundum quam prædicatur de Paulo, sed quocumque individuali secundum illam

rationem, secundum quam cum illo habet identitatem: ergo cum prædicatur conceptus iste homo de Petro ex naturis omnium individualium, quæ in illo conceptu vniuersali extra prædicacionem praæcontinebantur, tantum prædicatur natura Petri, quæ cum aliis erat confusa, quæ natura de nullo alio prædicatur, quia si conceptus ille vniuersalis de Ioanne esset dicendus, ab illo extraheretur natura cum Ioanne identificata: ergo quantumvis natura vnius individuali cognoscatur absque illa differentia individuali, tantum poterit de uno individuali prædicari. Rem declaro: si sufficeret ad hoc ut quilibet natura posset de quocumque individuali prædicari, ipsam cognoscere sine aliqua differentia individuali, totum quod est in hoc conceptu vniuersali homo posset prædicari de Petro, & non latius patet extra prædicacionem quæm intrâ prædicacionem de Petro hic conceptus homo: sed si est quod non prædicatur de Petro totum, quod extra prædicacionem dicit hic conceptus homo: ergo non sufficit naturam cognoscere sine illa differentia individuali, ut possit de quocumque individuali prædicari. Maiorem proba: omnis natura, quam dicit hic conceptus homo cognoscitur absque illa differentia individuali: ergo si ex eo, quod natura quæcumque cognoscatur absque illa differentia individuali posset de quocumque individuali prædicari, omnis natura contenta in hoc conceptu vniuersali homo, posset de quocumque individuali, & consequenter de hoc individuali Petro prædicari. Non omnem naturam contentam in hoc conceptu vniuersali homo prædicari de Petro latè traditi inter materiam, & vnitatem vniuersalis explicandam. Quod si dicas, omnem naturam contentam in illo conceptu vniuersali prædicari sub disunctione, in actuali prædicacione, cùm dicitur, *Petrus est homo*, argumentum eandem vim obtinet, quia eti omnes sub disunctione prædicentur, in ordine ad vnam verificatur propositio, si enim in ordine ad omnes verificaretur, non tantum sub disunctione, sed copulatiè posset de subiecto prædicari: ergo seclusa illâ naturâ respectu cuius verificatur propositio, reliqua omnes nullo modo manent prædicabiles de Petro, & tamen cognoscuntur sine illa differentia: ergo non eo ipso, quod natura cognoscatur sine illa differentia fiet prædicabiles de quocumque individuali.

6 Arguit Hurtadus: Naturam abstractam ab uno individuali est prædicabilis de illo individuali à quo fuit abstracta: ergo de reliquis individualiis illi similibus, quia illud individualium non sicut magis clare cognitum, quæ cetera: ergo non est magis prædicabilis de uno, quæm de omnibus. Rationem à priori reddit: ille actus est confusus de suo obiecto, quia confusione vnit omnes partes sui obiecti, quia illas non discernit: ergo per illum actum habet obiectum individualis in se, quæ opponit disunctioni clare discernanti obiectum in suas partes. Hæc obiectio eò tendit, ut subiectum questionis destruit, si enim cognitio illa, de qua agimus aquæ confusè attingit plura individualia; ergo cognitio illa attingit rationem abstractam à pluribus individualiis, quia ratio abstracta à pluribus individualiis nihil aliud est, quæm plura individualia confusè cognita, ut Hurtadus defendit: ergo cognitio illa non abstractur naturam ab uno tantum individuali: ergo non datur natura abstracta ab uno individuali: ergo non subsistit questionis subiectum, nequid dicendum est naturam ab uno individuali abstractam esse vniuersalem, sed non posse dari naturam ab uno individuali abstractam.

7 Sic aliquando sentiebam ego, dicebamque implicare naturam abstractam ab uno individuali, & arguebam huc ratione abstractare est confundere illa, quæ in re distinguuntur: ergo cognitio abstracta est cognitio confundens illa, quæ in re distinguuntur: ergo cognitio abstracta necessariò attingit obiecta in re distincta, quæ inter se confundit: ergo cognitio abstracta attingit plura obiecta, quæ ex vi illius confunduntur: ergo abstractur ab illis obiectis distinctis, quæ confundit: ergo necessariò abstractur à pluribus, vbi enim confusio distinctorum, necessariò intercedit pluralitas, sine qua distinctio nequit reperiri.

8 Ceterum re attentiè inspecta, deprehendi specie rationis non incompræ fuisse deceptum: duplex enim est cognitio confusæ, quædam representans tantum vnum obiectum in se vnum, & individualium, hoc tamen ita imperfectè, ut si postea aliud obiectum ab ipso distinctum loco illius appareret ex vi aliis cognitionis, vel per impossibile, ex vi illius,

illius, non posset intellectus discernere inter obiectum de-
nudum apparensem, & antea cognitum propter imperfectionem
etiusque cognitionis. Alio modo potest esse cognitio
confusa, quae duplex obiectum attingat de facto per se
ipsam, & neutrum ab alio discernat. Exemplum prioris cog-
nitionis habes in Petro à longe viso, quem tantum vides;
dices autem confusè videre Petrum, quia si loco Petri
substitueretur Ioannes, & inciperes videre Ioannem, &
non Petrum, non posset discernere inter Ioannem, quem
modò videres, & Petrum antea visum. Posterioris cognitionis
exemplum esti viso terminata ad Petrum & Ioannem à longe existentes, quos adeo imperfècte vides ut pro-
pter nimiam loci distantiam, & obiectorum approximatio-
nem, & similitudinem, apparent sensu & intellectui, ac si tantum essent unus homo; ita ut intellectus ex imper-
fectione visus duos homines instar unius apprehendat, &
ex hac imperfecta apprehensione fundatum desumat
ad iudicandum obiectum sensu perceptum esse tantum
vnum hominem. Enim duplice cognitionem vtramque
confusa, quarum una attingit tantum obiectum in se vnu.
& altera attingit obiecta in se plura, & instar vnius, seu eo-
dem modo, ac si essent vnum obiectum. Ex his cognitioni-
bus illa que plura attingit obiecta propriis confusa seu
confundens dicitur, quia actu illa, quæ in se sunt distincta
confundit. Prior vero vnum tantum obiectum attingens
non ita propriè potest dici confundens, sed confusa dicitur,
quia ex vi illius non poterit intellectus discernere ob-
iectum cognitum ab alio, quod denuo incipiat apparere.
Dicetur propriissimè vtraque cognitio non distinguens,
quia neutra distinguunt obiectum, seu obiecta in se singula-
ria, ad quæ terminatur, ab aliis eiusdem rationis cum ipsis.
Et hanc singularium indistinctionem essentialiter habet
omnis abstractiua cognitionis, quæ conuenit cognitioni abstracti-
onum naturam ab uno individuo, quā ratione abstractionis
habet ex eo, quod ita cognoscat individuum, ut ex vi
illius cognitionis non posset intellectus illud discernere
ab alio, quod cognoverit, vel cognoscere incipiat, quod
prouenit ex eo quod illud cognoscat per operationes, quibus
alias similes in quocumque alio individuo cognoscet.
Habet insuper cognitioni abstractiua per se ipsam con-
fundere omnia illa, quæ attingit secundum illam rationem,
a qua dicitur abstrahere, seu præscindere, quia ex ipso
quod attingat plura, & inter illa non distinguunt, illa necel-
lenti confundit, & per modum vnius cognoscit; actu vero
plura per se ipsam confundere non est de ratione cognitionis
precisius vniuersaliter sumptus, sed de ratione cognitionis
præscindentis à pluribus.

9. Ex his ad rationem Hurtado respondeo cognitionem
præscidentem naturam ab uno individuo tantum attrin-
gere unum individuum à cuius differentia dicitur naturam
abstrahere. & reliqua omnia nullo modo per se ipsam ref-
picere. Instabis; natura abstracta tantum à Petro, tantum
est praedicabilis de Petro: ergo natura abstracta tantum
à Petro, & Ioanne, tantum poterit praedicari de Petro,
& Ioanne: ergo ut natura possit praedicari de omnibus in-
dividualibus debet ab omnibus abstrahi. Respondeo has opin-
iones consequentias esse legitimas, & vera omnia conse-
quentia, & absque formidine admittenda.

10 Sit ergo firmum naturam ab uno individuo abstractam
vniuersalem non esse. Non tamen ideo danda est unitas
aliqua media inter vniuersalem , & particularem ; sed di-
cendum naturam abstractam ab uno individuo in se habe-
re unitatem singularem , & ex parte obiecti esse positivè
singularem, præcipue in nostra sententia , qua nulla pra-
cognitionem ex parte obiecti admittit ; in ordine vero ad no-
strum intellectum neque positiuè erit singularis, neque pos-
itivè vniuersalis, aut aliquam positivam unitatem habebit,
sed tantum negativam, qua poterit dici negativè vniuers-
alis, quia habet præcognitionem à differentiis, qua requirunt
ad hoc ut natura denominetur vniuersalis, non tamen ha-
bet aliud prærequisitum ad vniuersale , videlicet in re esse
plura, & posse in plura diuidi , qua actu cognitione con-
fundantur, poterit etiam dici negativè singularis, quia ha-
bet hoc quod est non posse in plura diuidi, quod est de ra-
tione singularis , & non habet in ordine ad intellectum
præcidentem ex parte actu differentiam individualem,
cui intellectus indiuisioinem attribuit.

P V N C T V M V I I I .

Circa actum intellectus, per quem fit vniuersale, aliquæ difficultates occurunt, quas breueriter percurram. Prima esto: an vniuersale fiat non tantum per abstractionem negatiuum, sed per abstractionem, seu præcisionem positivam. Præcisio negatiua est cognitio illa, ex vi cuius vnum prædicatur cognoscitur alio nullo modo cognitum, v.g. cognitio respondens huic voci *animal*, que nullo modo rationale attingit. Præcisio positiva est illa cognitio, ex vi cuius prædicta realiter identificata per eandem cognitionem attinguntur ac si inter se distinguerentur, & essent coniuncta, seu vniata, vt contingit in cognitione respondentis his vocibus *animal rationale*. Per abstractionem negatiuam fieri vniuersale mihi certum est, neque caput inuenio, ex quo posse oppositum in questione verti, per illam enim cognitionem illa, que in re sunt plura, confunduntur, & extrinsecè sunt vnum. Circa abstractionem positivam affirmo, prædicatum minus vniuersale, seu coniunctum cum alio, quod non fit minus vniuersale illo, habere eandem vniuersalitatem in præcisione positiva, quam in abstractu, quod sic probo. Prædicatum minus vniuersale, rationale, v.g. coniunctum cum animali in hoc complexo *animal rationale*, se extendit ad omnia illa, ad quæ se extenderet si non esset coniunctum cum animali, & illa significat cum eadem confusione, seu indistinctione inter se, quia eadem significaret, si non coniungeretur cum animali, quia conceptus animalis non restringit conceptum rationalis sibi coniunctum, cum ex se animal latius patet quam rationale, neque discernit rationale à rationali: ergo rationale eandem vniuersalitatem habet, quando coniungitur cum animali ac si cum illo non coniungeretur, cum vniuersalitas consistat in pluralitate obiectorum, & ipsorum confusione.

in plurimatu objecto animali, & ipsorum communione. De termino vniuersaliori coniunctu cum alio minus vniuersali censeo non retinere in praescione positiva eandem vniuersalitatem, quam habere in negativa: quia conceptus animalis adiunctus conceptui rationalis in hoc complexo *animal rationale* non supponit pro omni animali, contrahitur enim per rationale adiunctum ad illa animalia, que sunt rationalia, & pro illis tantum supponit, & non pro aliis, sed ex vi praescionis negativa, quia tantum apprehenderetur *animal* conceptus iste se extenderet ad omnia animalia ergo ad pauciora se extendit animal in praescione positiva, quam in negativa. Affirmo nihilominus non omnium suam vniuersalitatem amittere conceptum illum, sed manere vniuersalem respectu illorum inferiorum, ad quae alter conceptus minus vniuersalis se extendet, quia omnia sub se continet, & illa inter se confundit absque discreto, vnius ab alio. Itaque in hoc complexo *animal rationale*, rationale retinet eandem vniuersalitatem, quam habere non esset animali adiunctum; & animal amittit vniuersalitatem, quam habebat respectu equi, & leonis, aliarumque specierum, & remanet vniuersale respectu Petri & Pauli, & aliorum indiuiduorum speciei hominis, quae omnia abique ipsorum discrezione comprehendit, & nullo modo alia ab his distinguita.

Secunda difficultas est; an actus per quem sit vniuersale attingat omnia individua disfunctiū, vel copulatiō. Hurtadus disputat. s. Metaphysic. sect. 10. §. 157. & §. 179. affirmat actum ilum disfunctiū attingere omnia individua, & hac ratione defendit totum vniuersale posse prædicari de quocumque individuo, quia omnia individua disfunctiū sumptu bene possunt de uno individuo prædicari, sicuti prædicantur in hac enunciatione *Petrus est alius homo* quo formaliter cum insta convertitur, *Petrus & Joannes, vel Paulus, vel Franciscus, &c.* Melius affirmat Arriaga disput. 6. sect. 6. subsect. 2. per actum attингentem individua disfunctiū non posse fieri vniuersale. Ratio præsto adest: actus disiungens individua, seu inferiora illa inter se distinguit, disfunctio enim sine distinctione esse nequit, necessario enim illud, quod ab aliquo disiungitur, ab eodem distinguitur ergo actus ille non representat illa individua ut unum, seu instar vnius naturæ individuibilis: ergo actus ille non constituit naturam vniuersalem. Quod si dicas per actum, quo cognoscitur hic homo, vel ille homo, vel ille homo, non perfectè cognosci illarum modo atque illis distinctar.

singularitates, ac proinde has inter se confundi; nondum facies, quia etsi aliquo modo confundantur, quia perfecte non cognoscuntur, non ita confunduntur, vt non appareat distinctio singularium, & vt representantur instar vnius obiecti indivisibilis, quod requiritur ad vniuersale constituendum. Neque alia ratio reddi potest, propter quam hi conceptus, *omnis homo, aliquis homo,* vniuersales non sunt, nisi quia representant plura expressa ipsorum coniunctione, & disiunctione, quae ex quo distinctiōē argunt. Quomodo vniuersale de quocumque individuo possit predicari iam dixi, & afferui vniuersale tantum secundum hanc partem sui, de hoc individuo predicari, & secundum illam partem de illo individuo, & sic accommodetur per partes distributum de omnibus inferioribus predicari.

4. Huic difficultati affinis valde est alia, an per actum iudicij fiat vniuersale, quae alio modo inquiritur, an videlicet natura in actuali predicatione maneat vniuersalis. Consequenter ad id, quod in difficultate praecedenti dicebat Hurtad, dicendum est, naturam manere vniuersalem in actuali predicatione, etiam illius subiectum sit individuum, quia de illo toto vniuersale predicaretur, si hoc dicere omnia individua sub disiunctione. Nos vero consequenter ad doctrinam traditam necessariō tenemus dicere predicatum naturae vniuersalis secundum totum id, quod dicitur, identificari cum subiecto, neque extra illud se extenderet, ac proinde in hac predicatione *Petrus est homo* predicatum non manere formaliter vniuersale, quod saperet.

5. Difficilis est definire an quando subiectum, & praedictum ex se sunt aquae vniuersalia vtrumque suam vniuersalitatem retineat, & consequenter an quando vnum est vniuersalus alio, minus vniuersale suam retineat vniuersalitatem, & magis vniuersale illam coarctet ad inferiora alterius extremi minus vniuersalis, sicuti modo dicebamus de terminis positivae precisiis.

6. Ad hanc difficultatem definendam noto, duplicitate posse supponere subiectum propositionis. Primo simpliciter seu immobilitate secundum personaliter. Simpliciter seu immobilitate, supponere dicitur subiectum, quando non verificatur de illius inferioribus distributio, aut disiunctio sumptis, sed de toto illo immobilitate sumptis, sicuti in hac propositione *homo est species*, personaliter subiectum supponit, quando de illius inferioribus disiunctio, aut distributio sumptis dicitur, predicatum, vt in his propositionibus *homo currit, homo est rationalis* ex quibus licet inferri: ergo hic homo currit, vel hic homo currit, &c. & hic homo est rationalis, & hic homo est rationalis. His praemissis affirmo in hac predicatione, *homo est species*, subiectum retinere eandem vniuersalitatem, ac haberet extra illam, quia ad eadem inferiora, & ex parte confusae in hac propositione, & extra illam eodem omni modo se extendet.

7. De terminis personaliter supponentibus maior est difficultas, circa quos primò statuendum est, in propositionibus quarum alter terminus afficitur signo distributio, aut disiunctio nevrum illorum esse vniuersalem. De termino signo affecto certum est, quia termini illi extra propositionem vniuersales non sunt: ergo neque intra propositionem. De extremo altero, de rationali, v.g. in his propositionibus, *omnis homo est rationalis, & aliquis homo est rationalis*, eadem ratione probatur. Quia sicuti subiectum huius propositionis distributio supponit, & huic ex parte hoc homo est rationalis, & hoc homo est rationalis, & distinctionem connotat in individuis tenentibus se ex parte subiecti propter illorum coniunctionem significat signo *omnis*, sic eadem distinctio significatur ex parte praedicti, quod cum subiecto identificatur eadem distributione, quia subiectum significatur, hoc rationale cum hoc homine, &c. Similiter disiunctio subiecti disiunctionem praedicti significat, quia cum dicimus, aliquis homo est rationalis, sensus non est hunc vel illum hominem esse rationalem ut sic, seu omnia individua rationalia copulatiū sumptis, sed esse hoc rationale, vel illud rationale, &c. ob eandem rationem dicendum est in propositionibus, quarum praedictum accidentaliter de subiecto dicitur, extrema non posse esse vniuersalia, quia tunc subiectum disiunctio supponit & non quam de toto illo copulatiū sumptis, praedictum enunciatur, cum enim dicimus, homo est albus, idem formaliter est ac dicere, aliquis homo est albus, neque de collectione hominum copulatiū sumptis dicimus esse albus.

8. Super est tantum difficultas de hac propositione homo est rationalis, & alius eiusdem rationis cum ista. Per hanc propositionem naturam fieri vniuersalem defendunt Arriaga disput. 6. Iest. 9. & plures alij recentes. Ratio est, quia in illa propositione tam ex parte subiecti, quam ex parte praedicati confunduntur singularia, & absque distinctione praedicantur, & de tota collectione hominum significata per modum vnius predicatorum collectio rationalium eodem modo significata. Alij negatiū partem tenuunt, quia in propositione illa, individua tenentia se ex parte subiecti distributio significatur, & consequenter cum distinctione, quam incoluit distributio, hoc enim propostio *homo est rationalis*, & alia huiusmodi indefinita in materia necessaria, & quialem vniuersalibus, quarum subiectum signo *omnis* afficitur, ac proinde idem est dicere *homo est rationalis*, ac dicere *omnis homo est rationalis*, & hinc in hac posteriori propositione subiectum vniuersale non est, sic neque in priori. Sentio vtrumque sententia posse habere propositionem respondentem his vocibus *homo est rationalis*, quae substitui possunt loco conceptus, qui significat collectionem hominum per modum vnius representatam identificatam cum collectione rationalium eodem modo significata, ex vi cuius conceptus fiet vniuersalis natura. Posunt etiam substitui loco conceptus, qui significat distributio identitatem hominum cum rationibus, ex vi cuius conceptus non constituitur vniuersalis natura propter rationes posterioris sententia. Frequentius tamen fieri contingit posterioris ite conceptus, ideo dicitur propositiones indefinitas equivalere vniuersalibus, in materia necessaria, quod intelligendum est, quando in materia necessaria non sit praedicatio de collectione contenta sub nomine communis per modum vnius significata. Quod si ita collectum sumptis in propositione sumuntur, propostio illa non aequivaleret propositioni indefinitae, proprie loquendo, poterit tamen ratione materiae aliquo modo dici aequivalentes, quia ex indefinita vniuersalib. licet inferri. Idem iudicium fertur de simplici comparatione, si enim natura vniuersalis cum individuis seorsim sumptis compareatur, per illam vniuersalis non fieri, si autem tota natura vniuersalis compareatur cum tota collectione individuum, ex vi huius comparationis vniuersalis euaderet, vt supra dicebam.

9. De comparatione per quam fit vniuersale in dubium vertitur, an includat simplicem actum, an plures. Affirmant nonnulli includere duplē actum; quandam ex vi cuius apprehenditur natura secundum se, per quem constitutur vniuersalis, alium per quem apprehenduntur individua, ad quae natura illa comparatur. Ratio est, quia in comparatione apprehenditur natura secundum se, quod est apprehendit omnia individua confusa, & indistincte, & apprehenduntur individua seu inferiora, ad quae natura comparatur vt inter se distincta, quod implicat fieri ex vi eiusdem cognitionis, quia eadem cognitione non potest distinguere, & confundere eadem inferiora, alia eadem inferiora distinguere, & non distinguere, confundere enim est non distinguere: ergo eo ipso, quod inferiora confundit, non distinguunt illa: ergo si distinguere & confundit eadem individua, eadem cognitione non distinguit. Verius potest comparationem dicere simplicem actum, ex duplice enim non posset fieri una comparatio, quia cognitione, quae apprehendet inferiora distincte, disparte se haberet respectu cognitionis, ex vi cuius eadem inferiora confusa representarentur. Ad rationem adductam pro opposita sententia respondeo eadem cognitione non distinguit, & non distinguuntur individua bis representata per eandem cognitionem ac si essent duplex subiectum distinctum, sicut in recto, & iterum in obliquo, posse in recto significari confusa, & non distinguere, & in obliquo distinguere, & significari distincte, in quo nulla est contradictione, distinguere enim individua vt significata in obliquo per hanc cognitionem, & non distinguere vt significata in recto, nullo modo opponuntur, sicuti non opponuntur in hac propositione, *homo est animal rationalis*, partes hominis vt significatas ex parte subiecti confundi, & non distinguere, & vt significatas ex parte praedicti distinguere, & non confundi.

10. Circa potentiam, à qua fiat vniuersale, dico breuiter à Deo non fieri vniuersale cognitione immediatē terminata ad naturam, seu ad individua, quia Deus cognitione immediatē terminata ad obiecta illa distinguere, & secundum omnem sui ultimam perfectionē intimē penetrat. An vero Deus

Deus possit facere vniuersale cognitione immediatè terminata, ad cognitionem, ex vi cuius illam conficio, in qua cognoscet indiuidua eā ratione, quā ego eadem cognoscō pender ex difficultate, quam Theologi tractant i. part. quæst... an videlicet dicat imperfectionem in Deo ipsum confusè obiecta cognoscere in medio, quod tantum determinat ad illa confusè cognoscenda, in qua quidam dicunt cognitionem imperfectionem inuolueret, in quorum sententia dicendum est Deum nullo modo posse facere vniuersale. Alij negant huiusmodi cognitionem aliquam in Deo imperfectionem importare, iuxta quos dicendum est, Deum posse facere vniuersale non cognoscēdo in se ipsa immediatè naturam, sed in cognitione creata, ex vi cuius confusè omnia indiuidua cognoscuntur, & instar vniuersi naturæ indiuidua representantur. Quæ harum sententiarum verior sic alienum est ab hoc opere definire.

11 Eadem ratione respondendum quæstiōnē inquirent, an vniuersale fiat à potentia Angelica, quæ dependet ex modo, quo Angeli cognoscunt, si enim Angelo non repugnant species aliquæ, ex vi quarum confusè, & instar vnius ea, quæ in se sunt plura cognoscat, non repugnabit ab Angelo per hanc cognitionem vniuersale fieri. Si vero Angelus huiusmodi cognitionem habere non possit, non poterit ab illo fieri vniuersale. An vero huiusmodi species Angelus de facto habeat, & an illi repugnant à Theologis definiendum est.

12 De nomine tantum est quæstio. An vniuersale possit fieri à voluntate, certum enim est voluntatem posse ferri in obiectum eadem ratione, quā ab intellectu proponitur, & propositionis pluribus indiuiduis instar vnius naturæ inducere per cognitionem, ex vi cuius fit vniuersale, posse eademmet obiecta, ac si essent vnum, sine aliqua ipsorum distinctione amare. Ob hanc rationem quidam affirmant voluntatem facere vniuersale, quia amat obiecta, quæ in se sunt plura, ac si essent vnum indiuiduum obiectum. Alij negant ex hoc capite dici posse à voluntate posse fieri vniuersale, quia voluntas non præscindit illud obiectum, sed illud supponit præcūsum. Non acquisitæ huius rationi, quia etiam obiectum supponatur præcūsum, potest iterum, & iterum præscindi, quia præscindit nihil aliud est quām hac ratione attingi actu intentionalis, & postquam hac ratione attractum est per hunc actum, potest per alium, & alium actum eadem ratione attingi. Alij melius negant vniuersale fieri à voluntate, quia voluntio quantumvis obiectum præcūsum agnoscet, illud non constituit prædicabile, quia ab ipsa voluntate non potest prædicari, neque immediatè ex ipsa voluntione intellectu prædicabile representatur.

13 Ob eandem rationem negandum est fieri vniuersale à sensibus externis, & interno, quia sensus prædicabilis non elicunt, neque sensatio immediatè proponit intellectui obiectum prædicabile, eti verum sit aliquando percipere simul duo obiecta ad eō imperfēcta, ut instar vnius sensus apparet, ut contingat cū a longè videntur plura obiecta, in quibus distinctionem sensus non percipit, sed instar vnius indiuidi illa, quæ in se diuisa sunt intuetur.

PUNCTVM IX.

De prædicatione actuali.

1 Prædicatione est actus potentie prædicabilis, ideo postquam vniuersalis prædicabilitatem explicauimus ad actualē prædicationē descendimus. Prædicatione est enunciatio vnius de alio, de qua in presenti tantum agimus, quatenus his, vel illis terminis sub hac vel illa subiecti, & prædicati dispositione constat, in presentiue suscepimus explicandum, quomodo inter se in ratione subiecti, & prædicati possint & debeant termini comparati, ut prædicatione vera euadat.

2 Duplex est prædicatione: quadam directa, alia indirecta. Prædicatione directa est illa, in qua subiectum est inferius, & prædicatum superiorius, vel si sit inæqualia prædicatum se habet per modum forma respectu subiecti, sicut in his propositionibus, homo est animal; homo est rationalis. Prædicatione indirecta est, in qua prædicatum est inferius subiecto, vel si sit inæqualia, subiectum ex se habet velut forma prædicati, sicut in his propositionibus, animal est homo;

Franc. de Quedo, Philosoph. tom. I.

rationale est homo. Russus prædicatio alia est formalis, alia identica. Identica est illa, in qua subiectum non solum est idem cum prædicato, sed in qua subiectum eodem omnino modo ac prædicatum apprehenditur, ut in hac propositione, Petrus est Petrus. Propositio formalis est illa, in qua subiectum & prædicatum diuerso modo significantur ut in hac propositione, animal est rationale.

3 Ceterū in omni propositione formalis est identitas inter subiectum, & prædicatum, quæ in omni propositione vera semper identificantur, vocatur autem identica propositione, quando subiectum & prædicatum obiectiuntur eodem modo, quæ tunc est pura identitas non solum conceptum obiectiuum, sed etiam formalium, in hac enim propositione, Petrus est Petrus, non reperitur vnius conceptus ex parte subiecti, & alter ex parte prædicati, sed idem bis repetitus, quod non reperitur in propositione formalis, in qua esti sit identitas in conceptibus obiectiis, non hæc in formalibus reperitur. Hinc est, quod in his propositionibus formalibus, quædam sint veræ tantum ratione identitatis, quæm continent obiectuum conceptus; aliae vero non solum ratione identitatis, sed ratione conuenientiae. Exemplum priorum sint hæc propositiones alio est passio: utilitas Dei est misericordia, licet non sint formales, veritatem desumunt non ex aliqua conuenientia formæ ad subiectum, vel superioris ad inferius, alia sive rationis, quæ sit inter extrema, sed propter puram identitatem. Hac autem conuenientia est ut prædicatum, & subiectum habeant aliquem ordinem, vel generis ad speciem, vel speciei ad indiuidum, vel differentia ad speciem quam componit, vel ad genus, quod contrahit, vel formæ ad subiectum.

4 Hinc inferes ad propositionem veram purè formalem tria requiri: identitatem subiecti cum prædicato, diuersum modum significandi; ordinem inter prædicatum ad subiectum, superioris ad inferius, vel subiecti ad formam sive physicam, sive metaphysicam, sive accidentalem. Hinc est quod prædicatio generis de speciebus, & speciei de indiuiduis sint formales, quia sunt prædications superiorum ad inferiora, & prædications tertij, quarti & quinti prædicabilium, quia sunt prædications formarum, quæ physice aut metaphysice subiectum afficiunt.

5 Insuper animaduertendum est terminos prædicationum aliquando esse nomina abstracta, aliquando concreta. Russus tam concreta, quām abstracta, quedam sunt accidentalia, alia substantialia. Concreta dicuntur, quando significantur non solum formæ aut subiecta nuda, sed forma connotans subiectum, aut suppositum, vel subiectum, vel suppositum velutum formæ. Abstracta dicuntur quando significantur formæ præcīsa, ut humanitas & albedo. Insuper utræque concreta aliquando significantur substantiæ per modum per se stantis, aliquando adiectiæ, seu per modum alteri adiacentis. Concreta substantialia substantiæ sunt homo, & equus; adiectiæ animatum, & humanatum. Concreta adiectiæ sunt album, & dulce; substantiæ arīflex, & creator: addunt nonnulli huiusmodi complexa albedo in pariete, dulcedo in faccharo. Tandem concreta, & abstracta, quedam sunt primæ intentionis, quæ independenter ab intellectu suas habent entitatis sicut homo, & humanitas, album, & albedo; quedam secundæ intentionis, sicut genus, & species, generitas, & specieitas. Frequens est apud aliquos vñus horum nominum substitutum, & constitutum, ne tamen vocis nouitatem terreas, scito constitutum esse idem, quod concretum, quod ex forma & subiecto constituitur, seu constitutum est, & substitutum dici subiectum, quod forma substernit.

6 Supponendum est etiam tam concreta accidentalia, quām substantialia significata per modum adiectiæ dicere subiectum in recto, & in obliquo formam, album enim idem est, ac habens albedinem, & animatum idem importat, ac habens animam. Deinde suppono concreta substantialia substantiæ significata significare in recto naturam, & in obliquo substantiam, homo enim idem est ac natura humana cum substantia. Hæc propositio non est certa apud omnes, illam tamen optimè propugnat P. Vasq. tom. 2. 1. partis disp. 155. num. 8. & 18. Abstineo a rationibus, quas adducit P. Vasquez, quia Theologicæ sunt, quandamque ad Philosophiam spectantem breuiter subiicitio. Hæc est vera propositio homo est constans corpore & anima: ergo id, quod ponitur ex parte subiecti est natura, & non substantia, quia de hac non dici potest conicare corpore & anima.

90 LOGICA. Controu. III. *De natura vniuersalis.*

sicuti de natura dicitur; prædicatum autem debet verificari de illo, quod ex parte subiecti in recto ponitur; non de illo, quod ponitur in obliquo. Item suppono concreta accidentalia substantiæ simplici nomine significata dicere subiectum in recto, & formam in obliquo, dicimus nam, artifex est homo: artifex est manus, proper identitatem subiecti, quod signum est in recto significari, quia identitas illorum, quæ in recto significantur ex parte subiecti, & ex parte prædicati, est quæ conductus ad veritatem propositionis. Concreta accidentalia his complexis significata, albedo in parte, dulcedo in saccharo, dicere formam in recto, & subiectum in obliquo per se notum est. His præmissis, de his omnibus terminis explicandum est, quomodo in propositione vera possint inter se comparari, quod iam nonnullis conclusionibus trado.

7 Dico primò: Concreta superiora, sive accidentalia, sive substantialia, & inferiora de superioribus recte prædicantur. Prior pars per se patet, natura enim superior essentialiter conuenit inferiori, ut homini esse animal, albo esse coloratum. Posterior facilè suadetur, quia quando dicimus, animal est homo, coloratum est album, idem est ac dicere aliquod animal est homo, aliquod coloratum est album. Ratio est, quia prædicatum se habet per modum accidentis ad subiectum, in propositione autem, cuius prædicatum est accidentis respectu subiecti, subiectum indefinitum æquivaleat particulari, ex quo oritur differentia inter prædicationem superioris de inferiori, & inferioris de superiori, quod illa possit affici signo vniuersali non ista.

8 Dico secundò: Abstracta superiora, sive accidentalia, sive substantialia possunt prædicari de inferioribus, & inferiora de superioribus, hæc in propositione particulari, & illa in vniuersali. De abstractis accidentalibus conueniunt omnes, certum enim est prædicari albedo est color. De substantialibus negant plurimi, existimant enim dici non posse, humanitas est animalitas; ratio disparatis est, quia illa abstractur tantum à subiecto, & non ab essentia, que abstractio est physica, non metaphysica, ab proinde manent albedo, & color abstracta à subiecto, metaphysica concreta, sicut homo, & animal. Ceterum licet hæc differentia vera sit, affirmo nihilominus hanc prædicationem veram esse humanitas est animalitas, quod sic probo. Hæc propositionis est vera homo est animal: ergo & ita humanitas est animalitas. Respondent authores opposita sententiam negando consequentiam, quia homo & animal prædicantur connotando idem suppositum, & ita ratioce suppositi communis verè prædicantur, sicut ratione subiecti communis ha sunt verè propositiones album est coloratum, etiam si albedo non esset color, sicut hæc album est dulce, & sic similiter homo est animal.

9 In multis dispergit solutio, primò quia sicuti iuxta communem sententiam quilibet pars physica habet suam substantiam physicam physicè distinctam; sic partes metaphysicè distinctæ debent habere suas substantias metaphysicè distinctas, ac proinde in homine, & animali substantia non erit metaphysicè eadem, quod eodem modo contingit in humanitate, & animalitate. Secundò si hæc propositionis homo est animal, tantum est vera, quia humanitas, & animalitas connotant idem suppositum: ergo non est vera in sensu formalis, sed tantum in sensu identico. Probo consequentiam, hæc propositionis album est dulce, tantum est vera in sensu identico, quia non verificatur ratione formarum, sed ratione obiecti communis: ergo si hæc propositionis homo est animal non verificatur ratione humanitatis & rationalitatis, sed tantum, quia suppositum harum formarum est commune, tantum erit vera in sensu identico, & non in sensu formalis, & eodem modo dicetur, homo est animal, ac dicitur Deus est homo, sensus enim illius propositionis erit suppositum, quod est homo, est animal, sicut sensus huius est suppositum, quod est Deus, est homo.

10 Dico tertio: Abstracta differentiarum non prædicantur de abstractis generum in sensu formalis, sed tantum in sensu identico, neque de abstractis aliarum differentiarum superiorum, hæc enim propositionis rationalitas est animalitas, vel rationalitas est sensibilitas, tantum sunt vere in sensu identico. Hæc concludo confitabit ex dicendis Controu. I. Metaph. Punct. 4. vbi probò differentiam infinitim non includere formaliter subalternam neque genus. Idem dico ob eandem rationem de differentiis infinitis respectu differentiarum subalternarum, & respectu generum. Huiusmodi

differentias illiusque rationes abstractas in sensu identico prædicari, certum est apud omnes.

11 Dico quartò: Abstracta non possunt prædicari de concretis substantialibus, neque a accidentalibus adiectiæ significatis, hæc enim sunt falsa prædicationes album est albedo, animatum est anima, quia id, quod significatur in recto ex parte subiecti, subiectum videlicet non significatur cum prædicato. Ob eandem rationem non possunt hæc concreta prædicari de suis abstractis, non enim possimus dicere albedo est habens albedinem. Obiter nota de his concretis prædicari eorum substituta, recte enim dicitur, paries habens albedinem est paries corporis habens animam est corpus, ratio est, qui prædicatur significatur cum subiecto directe significato, etiam si non significatur cum illo, quod indirecte significatur, quod non refert ad veritatem propositionis. Hanc doctrinam attente obserua pro veritate plurium propositionum.

Dico quindecim: Abstracta essentialia transcendentalia possunt prædicari de quibuscumque concretis, dicimus enim album est entitas, & homo est entitas, ens est entitas. Hac propositio inconclusa est apud omnes, ratio illius desumitur ex transcendentali prædicati, ratione cuiuscumque subiecto formaliter conuenit.

12 Dico septuagesim: Abstracta substantialia possunt prædicari in sensu identico de propriis concretis, & si subiectum significatur signo demonstrativo erit prædicatio formalis superioris de inferiori, hæc enim est vera prædicatio homo est humanitas. Hanc conclusionem tradit Arriaga disp. 7. sect. 10. subsect. 2. quam efficaci ratione probo. Homo dicit in recto naturam, & in obliquo personalitatem: ergo idem est homo ac natura humana cum subsistencia: ergo sicut hæc propositio est identicè vera, natura humana cum subsistencia est natura humana, ita hæc erit vera homo est humanitas. Probo antecedens: subiectum & prædicatum secundum id, quod dicunt in recto sunt idem, & sicut ob hanc rationem hæc est vera propositio, paries habens albedinem, vel cum albedine, vel cornutans albedinem est paries, quia etiam si id, quod significatur ex parte subiecti in obliquo non significatur cum prædicato, significatur quod significatur in recto, sic est ista propositio, natura humana cum subsistencia est natura humana: ergo & hæc, homo est humanitas, quia in utraque propositione idem formaliter ponitur ex parte subiecti, & ex parte prædicati.

13 Quod si subiectum significatur signo demonstrativo prædicatio superioris de inferiori: facilè suadetur, quia sicuti hæc propositio homo est homo est identica, & hæc est formalis, & specifica hic homo est homo, sic ista, natura humana cum subsistencia est natura humana, erit identica, & hæc erit specifica, hæc natura humana cum subsistencia est natura humana, quia in utraque dicit prædicatum rationem subiecti à differentiis individualibus præcism.

14 Dico octauo, non valere ad conuententiam homo est humanitas: ergo humanitas est homo, quia licet in priori propositione prædicatum significatur cum subiecto, tamen arguit à non restringo ad restringit, in quibus non valet affirmatiæ consequentia, quia homo, eti tantum dicat naturam humanam in recto, dicit illam restringit per connotatum in obliquo, ac proinde latius ex se pater prædicatum, quā subiectum in hac præfinitione homo est humanitas, & ita ad conuententiam non dicuntur, sicut enim dicimus, est pallium Petri: ergo est pallium, non tamen licet inferri est pallium: ergo est pallium Petri, sic licet inferri est humanitas cum subsistencia: ergo est humanitas, non tamen licet arguere, est humanitas, ergo est humanitas cum subsistencia. Hæc ita distinctè exposui ne quis iudicaret inferri ex nostris principiis, quod aliqui rem non percallentes ex hac propositione homo est humanitas inferebant, videlicet veram esse futuram hanc propositionem, Deus assumptus hominem, quæ aliena est à vera & Catholica doctrina, neque ex his quæ diximus potest inferri, quia homo dicit naturam cum subsistencia, & etiam si vera sit hæc propositionis Deus assumptus humanitatem, falsa est hæc Deus assumptus hominem, quia est dicere Deus assumptus humanitatem cum subsistencia, quod est falsum. Sed nonnulli hoc modo nobis obiticiunt: homo est humanitas: ergo humanitas est idem cum homine. Sed sic est quod Deus assumptus humanitatem: ergo assumptus hominem. Respondeo concedendo primum antecedens, & distinguendo consequens: ergo humanitas est idem cum homine, secundum quod homo dicit in recto, concedo; secundum quod dicit in obliquo

obliquo, nego. Deinde concedo minorem, videlicet Deum assumptis humanitatem, & distinguo consequens: assumptis hominem, secundum id quod dicit in obliquo, nego; secundum id praeceps, quod dicit in recto, videlicet secundum humanitatem, concedo.

16 Dico nonò: *Hæc propositio, humanitas est homo, est propositio accidentalis, sicut hæc, accidentis est in subiecto, quæ potest esse vera, & potest esse falsa, de facto tamen semper est vera. Prior pars probatur, quia facit hunc sensum humanitas est natura humana cum subiecto, esse autem cum subiecto, accidentis est quod potest separari: ergo est prædicatio accidentalis, cui veritas, & falsitas potest contingere. De facto veram esse ex eo infero, quod nulli detur humanitas, quæ non sit cum subiecto propria, vel aliena, imo si vna tantum habet subiectum, esse vera, quando terminus humanitas ponetur indefinitè ex parte subiecti, quia terminus indefinitè positus in materia accidentalis æquivalet particulari.*

17 Dico decimò: *De concretis accidentibus substantiis simplici nomine significatis, sicuti artifex, & creator, non possunt abstractè prædicari. Hæc conclusio est per se nota, non enim dicimus artifex est ars, ratio à priori est, quia hæc concreta dicit in recto subiectu, quod à forma distinguitur.*

18 Dico undicimò: *De concretis accidentibus, quæ significantur per huiusmodi complexa albedo in parte, dulcedo in sapore, rectè prædicant propria abstracta, hec enim est vera prædicatio albedo in parte est albedo, quia dicunt formam in recto, quæ per nomen abstractum significatur, & ita prædicatum harum propositionum identificatur cum illo, quod in recto ex parte subiecti significatur. Ob eandem rationem huiusmodi concreta de propriis abstractis prædicantur, accidentaliter tamen ratione illius quod ex parte prædicati additur in obliquo, hæc enim est accidentalis prædicatio albedo est albedo in parte,*

19 De terminis secundæ intentionis affero, concreta secunda intentionis prædicari de concretis prima intentionis, dicimus enim homo est species animalis est genus, ita tamen prædicata subiecta afficiunt, ut illa immobiliter faciant supponere, non enim licet prædicatum per inferiora distribui, non possumus inferre, homo est species: ergo Petrus est species. Prædicant item concreta secunda intentionis de abstractis prima intentionis, dicimus enim animalitas est genus, quia cum hæc sint vera prædications humanitas est animalitas, equitas est animalitas, animalitas se habet tanquam genus respectu humanitatis, & equitatis. Non tamen possunt prædicari abstracta secunda intentionis de concretis, neque de abstractis prima intentionis, non enim potest dici homo est species animalis est generitas, neque humanitas est species, aut animalitas est generitas. Concreta vero secunda intentionis inter se rectè prædicantur, rectè enim dicitur universale est genus: genus est universale, & genus est species. Tandem dico circa concreta & abstracta secunda intentionis inter se prædicatum regulariter easdem regulas obseruandas esse, quas tradidimus de terminis prima intentionis, videndum tamen in his sepe confundi formas cum subiectis, nam eadem formalitas, quæ modò consideratur afficiens naturam, potest consideratur affecta alia formalitate, v. g. generitas, quæ consideratur tanquam forma afficiens naturam, quam denominat genus, potest rursus considerari tanquam subiectum, cui contingit species, ex cuius species denominatur, generitas enim species dicitur respectu huius, & illius generitatis. Ratio est, quia cum hæc forma, rationem adueniat, in infinitum ferè possunt procedere, quapropter inter parum utili non ultra procedam.

CONTROVERSIA IV.

De genere.

ROSTQVAM explicuimus naturam vniuersalitatis in communi, aggredivimus iam explicacionem suorum inferiorum in particulari, quæ vulgo quinque prædicabilia dicuntur, quorum primum sibi locum Genus vendicat, cuius naturam presens Controversia explicabit.

R Elictis variis acceptationibus huius nominis genus, genus Logicum, de quo nostra instituitur disputatio, primò fuit à Porphyrio definitum, *Genus dicitur, cui supponuntur species*; secundò, *Genus est quod de pluribus differentiis species, in eo quod quid est prædicatur.* Prima difficultas quæ circa hanc definitionem occurrit est, an illa conserat generem, & differentiam; videtur enim generis non posse dari genus, alias genus esset species, quod videtur implicare, quia ratio generis, & speciei inter se opponuntur.

Affirmant nonnulli in hac definitione nullum reperiunt genus, quia accidentia & concreta accidentalia rectè per subiectum loco generis constitutum definiuntur. Communis veriorque sententia afferit in hac definitione reperi verum genus, & generis posse dari genus, quod sic euincit. Genus habet hoc quod est taliter prædicari de suis inferioribus: ergo in genere reperiuntur duo conceptus, primus est esse prædicabile de inferioribus, qui communis est quinque prædicabilibus; secundus est taliter prædicari de inferioribus, per quem differt formaliter à reliquo prædicabilibus, & in ratione generis constitutus: ergo genus species quædam est respectu cuius vniuersale se habet tanquam genus: ergo rectè poterit per proprium genus, & propriam differentiam explicari.

Difficultas primò proposita, & alia eiusdem rationis, quæ in hac re moleste obincuntur, expeditam solutionem habent, si rem attente inspicias. Respondeo id, quod est essentialiter genus posse accidentaliter speciem denominari per aliam secundam intentionem, quæ accidentaliter illi contingit, sicuti homo qui essentialiter tantum est animal rationale, potest accidentaliter species denominari, quod accidit generi, hoc enim essentialiter est genus, & dicit concretum quoddam constitutum per cognitionem confundentem plures species, sicuti species dicit concretum aliud constitutum per cognitionem aliam confundentem plura individua, quæ rationes essentialis sunt generi, & species. Iam ergo genus, & species sic essentialiter constituta possunt confundi per aliam cognitionem reflexam, ex vi cuius absque illa distinctione vtrumque cognoscatur significatum per hunc conceptum vniuersale, ex vi cuius cognitionis ab illis ratio quædam abstrahetur, respectu cuius veluti species se habeant. Cum vero accidentaliter sit generi ita confundi per illam cognitionem, quam terminat simul cum specie, quia ex se tantum petit tanquam formam cognitionem confundentem species, & non aliam ad ipsum terminatam, per quam confundatur; hinc est quod accidentaliter denominatio speciei generi conueniat, & non per eandem formam, quia genus constitutur essentialiter per cognitionem confundentem speciem quam intrinsecè includit in ratione generis, & denominatur species per formam extrinsecam, videlicet per cognitionem ad ipsum terminatam, ex vi cuius confunditur cum aliis prædicabilibus, & cognoscitur vniuersale tanquam obiectum, & hoc constitutus formaliter genus respectu primi prædicabilis, & reliquorum prædicabilium, quæ omnia sunt species vniuersalis.

Ex his inferes genus non ita opponi cum specie, ut generi iam essentialiter constituto non possit alia forma extrinseca accidere, ratione cuius denominatur species, sed tantum opponi secundum formas essentialiter constitutivas vtriusque, ita ut implicit per eandem formam constituti formaliter genus, & speciem, & essentialiter non differre formam constitutivam generis, & constitutivam speciei.

Ex hac doctrina respondebis alij argumento, quod multum negotij recentibus Dialecticis facessit. Sic obincitur: *Genus definitur per genus: ergo definitur per se ipsum, quod implicat, quia definiri nihil aliud est quam explicari, nihil autem potest per se ipsum explicari.* Respondeo genus, neque aliud quodvis definitum non definiri, neque explicari per genus, sed per naturam,